ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)

της 16ης Σεπτεμβρίου 2013*

«Ανταγωνισμός — Συμπράξεις — Βελγική, γερμανική, γαλλική, ιταλική, ολλανδική και αυστριακή αγορά ειδών υγιεινής — Απόφαση με την οποία η Επιτροπή διαπίστωσε παράβαση του άρθρου 101 ΣΛΕΕ και του άρθρου 53 της Συμφωνίας ΕΟΧ — Συντονισμένη αύξηση τιμών και ανταλλαγή εμπορικά ευαίσθητων πληροφοριών — Ενιαία παράβαση»

Στην υπόθεση T-378/10,

**Masco Corp.**, με έδρα το Taylor, Μίσιγκαν (Ηνωμένες Πολιτείες),

**Hansgrohe AG,** με έδρα το Schiltach (Γερμανία),

**Hansgrohe Deutschland Vertriebs GmbH,** με έδρα το Schiltach,

**Hansgrohe Handelsgesellschaft mbH,** με έδρα το Wiener Neudorf (Αυστρία),

**Hansgrohe SA/NV,** με έδρα τις Βρυξέλλες (Βέλγιο),

**Hansgrohe BV,** με έδρα το Westknollendam (Κάτω Χώρες),

**Hansgrohe SARL,** με έδρα το Antony (Γαλλία),

**Hansgrohe SRL,** με έδρα το Villanova d'Asti (Ιταλία),

**Hüppe GmbH,** με έδρα το Bad Zwischenahn (Γερμανία),

**Hüppe Ges.mbH,** με έδρα το Laxenburg (Αυστρία),

**Hüppe Belgium SA,** με έδρα το Woluwé Saint-Étienne (Βέλγιο),

**Hüppe BV,** με έδρα το Alblasserdam (Κάτω Χώρες),

εκπροσωπούμενες από τους D. Schroeder και S. Heinz, δικηγόρους, και τον J. Temple Lang, solicitor,

προσφεύγουσες,

κατά

**Ευρωπαϊκής Επιτροπής,** εκπροσωπούμενης από τους F. Castillo de la Torre και F. Ronkes Agerbeek, επικουρούμενους από τον B. Kennelly, barrister,

καθής,

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

με αντικείμενο αίτημα μερικής ακύρωσης του άρθρου 1 της απόφασης C(2010) 4185 τελικό της Επιτροπής, της 23ης Ιουνίου 2010, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 101 ΣΛΕΕ και του άρθρου 53 της Συμφωνίας για τον ΕΟΧ (υπόθεση COMP/39092 – Εγκαταστάσεις λουτρών), κατά το μέτρο που η Επιτροπή έκρινε με το άρθρο αυτό ότι οι προσφεύγουσες είχαν μετάσχει σε ενιαία και σύνθετη παράβαση στον τομέα των ειδών υγιεινής,

ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τους I. Pelikánová, πρόεδρο, K. Jürimäe (εισηγήτρια) και M. van der Woude, δικαστές,

γραμματέας: N. Rosner, υπάλληλος διοίκησης,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζήτησης της 28ης Φεβρουαρίου 2012,

εκδίδει την ακόλουθη

## Απόφαση

### Ιστορικό της διαφοράς

1 Με την απόφαση C(2010) 4185 τελικό, της 23ης Ιουνίου 2010, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 101 ΣΛΕΕ και του άρθρου 53 της Συμφωνίας για τον ΕΟΧ (υπόθεση COMP/39092 – Εγκαταστάσεις λουτρών) (στο εξής: προσβαλλόμενη απόφαση), η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διαπίστωσε την ύπαρξη παράβασης του άρθρου 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ και του άρθρου 53 της Συμφωνίας για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο (ΕΟΧ) στον τομέα των ειδών υγιεινής. Η παράβαση αυτή, στην οποία μετείχαν 17 επιχειρήσεις, καλύπτει διάφορες χρονικές περιόδους στο διάστημα από τις 16 Οκτωβρίου 1992 έως τις 9 Νοεμβρίου 2004 και έλαβε τη μορφή πλέγματος αντίθετων προς τον ανταγωνισμό συμφωνιών και εναρμονισμένων πρακτικών στο έδαφος του Βελγίου, της Γερμανίας, της Γαλλίας, της Ιταλίας, των Κάτω Χωρών και της Αυστρίας (αιτιολογικές σκέψεις 2 και 3 και άρθρο 1 της προσβαλλόμενης απόφασης).

2 Ειδικότερα η Επιτροπή διευκρίνισε, με την προσβαλλόμενη απόφαση, ότι η διαπιστωθείσα παράβαση συνίστατο, πρώτον, στη συντονισμένη ετήσια αύξηση των τιμών και άλλων στοιχείων τιμολόγησης εκ μέρους των οικείων κατασκευαστών ειδών υγιεινής επ' ευκαιρία τακτικών συναντήσεων στο πλαίσιο εθνικών επαγγελματικών ενώσεων, δεύτερον, στον καθορισμό ή στον συντονισμό τιμών εξ αφορμής συγκεκριμένων γεγονότων, όπως η αύξηση του κόστους των πρώτων υλών, η εισαγωγή του ευρώ ή η λειτουργία νέων διοδίων και, τρίτον, στην αποκάλυψη και την ανταλλαγή εμπορικά ευαίσθητων πληροφοριών. Επιπλέον, η Επιτροπή διαπίστωσε ότι ο καθορισμός των τιμών στον τομέα των ειδών υγιεινής γινόταν κάθε έτος. Στο πλαίσιο αυτό, οι κατασκευαστές κατάρτιζαν τιμοκαταλόγους οι οποίοι παρέμεναν γενικώς σε ισχύ για ένα έτος και χρησίμευαν ως βάση για τις εμπορικές συναλλαγές με τους χονδρεμπόρους (αιτιολογικές σκέψεις 152 έως 163 της προσβαλλόμενης απόφασης).

3 Η προσβαλλόμενη απόφαση αφορά, από πλευράς προϊόντων, είδη υγιεινής τα οποία εμπίπτουν σε μία από τις τρεις ακόλουθες υποκατηγορίες: βρύσες μπάνιου, ντουζιέρες και εξαρτήματά τους, και κεραμικά μπάνιου (στο εξής: οι τρεις υποκατηγορίες προϊόντων) (αιτιολογικές σκέψεις 5 και 6 της προσβαλλόμενης απόφασης).

4 Η αμερικανική επιχείρηση Masco Corp. και οι ευρωπαϊκές θυγατρικές της, δηλαδή, η Hansgrohe AG, η οποία κατασκευάζει βρύσες μπάνιου, και η Hüppe GmbH, η οποία κατασκευάζει ντουζιέρες, θα καλούνται στο εξής, από κοινού, «προσφεύγουσες». Η δραστηριότητά τους αφορά μόνο δύο από τις τρεις υποκατηγορίες προϊόντων, ήτοι τις βρύσες μπάνιου, αφενός, και τις ντουζιέρες και τα εξαρτήματά τους, αφετέρου (αιτιολογική σκέψη 14 της προσβαλλόμενης απόφασης).

5 Στις 15 Ιουλίου 2004 οι προσφεύγουσες ενημέρωσαν την Επιτροπή για την ύπαρξη σύμπραξης στον τομέα των ειδών υγιεινής και ζήτησαν να μην τους επιβληθεί πρόστιμο, δυνάμει της ανακοίνωσης της Επιτροπής σχετικά με τη μη επιβολή και τη μείωση των προστίμων σε περιπτώσεις συμπράξεων (καρτέλ) (ΕΕ 2002, C 45, σ. 3, στο εξής: ανακοίνωση του 2002 για τη συνεργασία), ή, τουλάχιστον, να είναι μειωμένο το πρόστιμο που θα τους επιβληθεί. Στις 2 Μαρτίου 2005 η Επιτροπή έλαβε απόφαση περί υπό όρους απαλλαγής των προσφευγουσών από την επιβολή προστίμου, βάσει του άρθρου 8, στοιχείο α′, και του άρθρου 15 της ανακοίνωσης του 2002 για τη συνεργασία (αιτιολογικές σκέψεις 126 έως 128 της προσβαλλόμενης απόφασης).

6 Στις 23 Ιουνίου 2010 η Επιτροπή εξέδωσε την προσβαλλόμενη απόφαση.

7 Με την προσβαλλόμενη απόφαση, η Επιτροπή έκρινε ότι οι πρακτικές που περιγράφηκαν στην ανωτέρω σκέψη 2 αποτελούσαν μέρος ενός γενικότερου σχεδίου περιορισμού του ανταγωνισμού μεταξύ των αποδεκτών της απόφασής της και παρουσίαζαν τα χαρακτηριστικά μίας ενιαίας και διαρκούς παράβασης, η οποία κάλυπτε τις προαναφερθείσες στη σκέψη 3 τρεις υποκατηγορίες προϊόντων και εκτεινόταν στο έδαφος του Βελγίου, της Γερμανίας, της Γαλλίας, της Ιταλίας, των Κάτω Χωρών και της Αυστρίας (αιτιολογικές σκέψεις 778 και 793 της προσβαλλόμενης απόφασης) (στο εξής: διαπιστωθείσα παράβαση). Συναφώς υπογράμμισε ιδίως ότι οι ως άνω πρακτικές αντιστοιχούσαν σε ένα επαναλαμβανόμενο μοντέλο, το οποίο αποδείχθηκε ότι ήταν το ίδιο και στα έξι κράτη μέλη που αφορούσε η έρευνα της Επιτροπής (αιτιολογικές σκέψεις 778 και 793 της προσβαλλόμενης απόφασης). Αποκάλυψε επίσης την ύπαρξη εθνικών επαγγελματικών ενώσεων αρμόδιων για το σύνολο των τριών υποκατηγοριών προϊόντων, τις οποίες ονόμασε «συντονιστικά όργανα», εθνικών επαγγελματικών ενώσεων που τα μέλη τους δραστηριοποιούνταν σε τουλάχιστον δύο από τις τρεις αυτές υποκατηγορίες προϊόντων, των επονομαζόμενων «ενώσεων για δύο υποκατηγορίες», καθώς και ενώσεων με εξειδικευμένο αντικείμενο και με μέλη των οποίων η δραστηριότητα σχετιζόταν με μία μόνον από τις τρεις υποκατηγορίες προϊόντων (αιτιολογικές σκέψεις 796 και 798 της προσβαλλόμενης απόφασης). Τέλος, διαπίστωσε ότι υπήρχε μια κεντρική ομάδα επιχειρήσεων που μετείχαν στην παράβαση σε διάφορα κράτη μέλη, στο πλαίσιο τόσο των συντονιστικών οργάνων όσο και των ενώσεων για δύο υποκατηγορίες (αιτιολογικές σκέψεις 796 και 797 της προσβαλλόμενης απόφασης).

8 Με το άρθρο 1 της προσβαλλόμενης απόφασης, η Επιτροπή καταλόγισε σε 17 επιχειρήσεις ευθύνη για παράβαση του άρθρου 101 ΣΛΕΕ και του άρθρου 53 της Συμφωνίας ΕΟΧ κατά τη διάρκεια, όσον αφορά τις προσφεύγουσες, της χρονικής περιόδου από τις 16 Οκτωβρίου 1992 έως τις 9 Νοεμβρίου 2004.

9 Με το άρθρο 2, παράγραφος 1, της προσβαλλόμενης απόφασης, η Επιτροπή διευκρίνισε ότι δεν θα επέβαλλε πρόστιμο στις προσφεύγουσες.

**Διαδικασία και αιτήματα των διαδίκων**

10 Οι προσφεύγουσες άσκησαν την υπό κρίση προσφυγή με δικόγραφο που κατέθεσαν στη Γραμματεία του Γενικού Δικαστηρίου στις 7 Σεπτεμβρίου 2010.

11 Κατόπιν έκθεσης της εισηγήτριας δικαστή, το Γενικό Δικαστήριο (τέταρτο τμήμα) αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία.

12 Οι διάδικοι ανέπτυξαν τις απόψεις τους και απάντησαν στις ερωτήσεις που έθεσε προφορικώς το Γενικό Δικαστήριο κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 28ης Φεβρουαρίου 2012.

13 Οι προσφεύγουσες ζητούν από το Γενικό Δικαστήριο:

— να ακυρώσει εν μέρει το άρθρο 1 της προσβαλλόμενης απόφασης, κατά το μέτρο που η Επιτροπή έκρινε με αυτό ότι είχαν μετάσχει σε μία ενιαία παράβαση στον τομέα των ειδών υγιεινής, και

— να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

14 Η Επιτροπή ζητεί από το Γενικό Δικαστήριο:

— να απορρίψει την υπό κρίση προσφυγή, και

— να καταδικάσει τις προσφεύγουσες στα δικαστικά έξοδα.

**Σκεπτικό**

15 Προς στήριξη της προσφυγής τους, οι προσφεύγουσες προβάλλουν, ως μοναδικό λόγο ακύρωσης, ότι κακώς η Επιτροπή έκρινε ότι είχαν μετάσχει σε μία ενιαία παράβαση στον τομέα των ειδών υγιεινής.

16 Η Επιτροπή διαφωνεί με τα επιχειρήματα των προσφευγουσών.

17 Επισημαίνεται ότι, προς στήριξη του μοναδικού λόγου ακύρωσης, οι προσφεύγουσες προβάλλουν κατ' ουσία δύο βασικές αιτιάσεις, η πρώτη από τις οποίες αφορά σφάλματα της Επιτροπής ως προς τις προϋποθέσεις που έλαβε υπόψη για να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι επρόκειτο για μία ενιαία παράβαση και ότι οι οικείες επιχειρήσεις μετείχαν σε αυτήν. Με τη δεύτερη αιτίαση προσάπτεται στην Επιτροπή ότι από τα πραγματικά στοιχεία που έπρεπε να ληφθούν υπόψη δεν ήταν δυνατό να συναχθεί το συμπέρασμα ότι τελέστηκε εν προκειμένω μία ενιαία παράβαση, στην οποία μετείχαν και οι προσφεύγουσες. Με αυτά τα δεδομένα, το Γενικό Δικαστήριο εκτιμά ότι ενδείκνυται οι ως άνω δύο αιτιάσεις να εξεταστούν χωριστά.

*Επί της πρώτης αιτίασης, σχετικά με σφάλματα κατά τον καθορισμό των προϋποθέσεων που ελήφθησαν υπόψη προκειμένου να διαπιστωθεί ότι υπήρχε μία ενιαία παράβαση και ότι οι οικείες επιχειρήσεις μετείχαν σε αυτήν*

18 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο. Συγκεκριμένα, οι προϋποθέσεις στις οποίες αναφέρθηκε με την προσβαλλόμενη απόφαση προκειμένου να διαπιστώσει την ύπαρξη μίας ενιαίας παράβασης και τη συμμετοχή των οικείων επιχειρήσεων σε αυτήν διαφέρουν από εκείνες που απορρέουν τόσο από τις δικές της προγενέστερες αποφάσεις όσο και από τη νομολογία. Έτσι, η Επιτροπή παραβίασε επίσης, κατ' αυτόν τον τρόπο, τις αρχές της διαφάνειας, της ασφάλειας δικαίου και της ίσης μεταχείρισης.

19 Η Επιτροπή αντικρούει το επιχείρημα αυτό.

20 Υπενθυμίζεται ότι το άρθρο 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ απαγορεύει τις συμφωνίες και τις εναρμονισμένες πρακτικές οι οποίες έχουν αντίθετο προς τον ανταγωνισμό αντικείμενο ή αποτέλεσμα και μπορούν να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών.

21 Πάντως, παραβίαση της απαγόρευσης του άρθρου 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ δεν στοιχειοθετείται μόνο στην περίπτωση συμφωνιών ή εναρμονισμένων πρακτικών οι οποίες είναι μεμονωμένες, οπότε πρέπει να επιβληθούν κυρώσεις για χωριστές παραβάσεις, αλλά και στην περίπτωση μιας αλληλουχίας

πράξεων ή μιας διαρκούς συμπεριφοράς, οπότε μπορεί ορθώς να θεωρηθεί ότι τα επιμέρους στοιχεία τους συνθέτουν μία ενιαία παράβαση (βλ., σχετικώς, απόφαση του Δικαστηρίου της 7ης Ιανουαρίου 2004, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P και C-219/00 P, Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2004, σ. I-123, σκέψη 258 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

22 Όσον αφορά, πρώτον, τη διαπίστωση ότι υπήρξε μία ενιαία παράβαση, απόκειται στην Επιτροπή να αποδείξει ότι οι επίμαχες συμφωνίες ή εναρμονισμένες πρακτικές, μολονότι αφορούν διαφορετικά προϊόντα, υπηρεσίες ή εδάφη, εντάσσονται στο πλαίσιο συνολικού σχεδίου το οποίο οι οικείες επιχειρήσεις έθεσαν εν γνώσει τους σε εφαρμογή προκειμένου να επιτύχουν έναν κοινό, αντίθετο προς τον ανταγωνισμό σκοπό (βλ., υπ' αυτή την έννοια, προαναφερθείσα στη σκέψη 21 απόφαση Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψεις 258 και 260, και απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 8ης Ιουλίου 2008, T-54/03, Lafarge κατά Επιτροπής, που δεν έχει δημοσιευθεί στη Συλλογή, σκέψη 482).

23 Η σχέση συμπληρωματικότητας μεταξύ των συμφωνιών ή των εναρμονισμένων πρακτικών συνιστά αντικειμενική ένδειξη ότι υφίσταται συνολικό σχέδιο. Τέτοια σχέση υπάρχει όταν οι εν λόγω συμφωνίες ή πρακτικές εφαρμόζονται προς αντιμετώπιση μίας ή περισσότερων συνεπειών της κανονικής λειτουργίας του ανταγωνισμού και συμβάλλουν, μέσω του συνδυαστικού τους αποτελέσματος, στην επίτευξη ενός κοινού, αντίθετου προς τον ανταγωνισμό σκοπού. Η Επιτροπή οφείλει να εξετάζει συναφώς όλα τα πραγματικά στοιχεία τα οποία ενδέχεται να επιβεβαιώνουν ή να αναιρούν την ύπαρξη ενός τέτοιου συνολικού σχεδίου (βλ., υπ' αυτή την έννοια, προαναφερθείσα στη σκέψη 22 απόφαση Lafarge κατά Επιτροπής, σκέψη 482, και απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 28ης Απριλίου 2010, T-446/05, Amann & Söhne και Cousin Filterie κατά Επιτροπής, Συλλογή 2010, σ. II-1255, σκέψη 92 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

24 Όσον αφορά, δεύτερον, τη διαπίστωση ότι συγκεκριμένη επιχείρηση μετείχε στην ενιαία παράβαση, υπενθυμίζεται ότι απόκειται στην Επιτροπή να αποδείξει ότι η επιχείρηση είχε την πρόθεση να συμβάλει, με τη συμπεριφορά της, στον κοινό σκοπό τον οποίο επιδίωκαν όλοι οι μετέχοντες στη σύμπραξη και ότι γνώριζε τις συγκεκριμένες ενέργειες που σχεδιάζονταν ή εφαρμόζονταν από άλλες επιχειρήσεις προς επίτευξη του ίδιου σκοπού ή ότι μπορούσε ευλόγως να τις προβλέψει και αποδεχόταν τον σχετικό κίνδυνο (βλ., σχετικώς, προαναφερθείσα στη σκέψη 21 απόφαση Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 83).

25 Έτσι, ενδέχεται μια επιχείρηση να έχει μετάσχει άμεσα στο σύνολο των αντίθετων προς τους κανόνες του ανταγωνισμού ενεργειών που συνθέτουν την ενιαία παράβαση, οπότε η Επιτροπή μπορεί να της καταλογίσει την ευθύνη για όλες αυτές τις ενέργειες και, συνεπώς, για την εν λόγω παράβαση στο σύνολό της. Ενδέχεται όμως μια επιχείρηση να έχει μετάσχει μεν άμεσα σε ορισμένες μόνον από τις αντίθετες προς τους κανόνες του ανταγωνισμού ενέργειες που συνθέτουν την ενιαία παράβαση, αλλά να ήταν ενήμερη και για όλες τις άλλες παράνομες ενέργειες τις οποίες σχεδίαζαν ή εφάρμοζαν οι λοιποί μετέχοντες στη σύμπραξη προς επίτευξη των ίδιων σκοπών, ή να μπορούσε ευλόγως να τις προβλέψει και να αποδεχόταν τον σχετικό κίνδυνο. Στην περίπτωση αυτή, η Επιτροπή μπορεί επίσης να καταλογίσει στη συγκεκριμένη επιχείρηση την ευθύνη για όλες τις αντίθετες προς τους κανόνες του ανταγωνισμού ενέργειες που συνθέτουν την εν λόγω παράβαση και, συνεπώς, για την παράβαση στο σύνολό της.

26 Αντιθέτως, αν η επιχείρηση μετείχε άμεσα σε μία ή περισσότερες αντίθετες προς τους κανόνες του ανταγωνισμού ενέργειες που συνθέτουν μία ενιαία παράβαση, αλλά δεν αποδεικνύεται ότι, με τη δική της συμπεριφορά, ήθελε να συμβάλει σε όλους τους κοινούς σκοπούς τους οποίους επιδίωκαν οι λοιποί μετέχοντες στη σύμπραξη, ούτε ότι ήταν ενήμερη και για όλες τις άλλες παράνομες ενέργειες που αυτοί σχεδίαζαν ή εφάρμοζαν προς επίτευξη των ίδιων σκοπών, ούτε ότι μπορούσε ευλόγως να τις προβλέψει και αποδεχόταν τον σχετικό κίνδυνο, η Επιτροπή μπορεί να της καταλογίσει ευθύνη μόνο για εκείνες τις ενέργειες στις οποίες μετείχε άμεσα, καθώς και για εκείνες που γνώριζε ή μπορούσε

ευλόγως να τις προβλέψει και αποδεχόταν τον σχετικό κίνδυνο, ενώ σχεδιάζονταν ή εφαρμόζονταν από τους λοιπούς μετέχοντες στη σύμπραξη προς επίτευξη των ίδιων σκοπών με αυτούς που επιδίωκε η ίδια.

27 Εν προκειμένω, αφενός, ως προς τις προϋποθέσεις ύπαρξης μίας ενιαίας παράβασης, διαπιστώνεται ότι η Επιτροπή, στηριζόμενη στη νομολογία, έκρινε με την αιτιολογική σκέψη 786 της προσβαλλόμενης απόφασης ότι «η έννοια της ενιαίας παράβασης αφορά απλώς την περίπτωση όπου περισσότερες επιχειρήσεις έχουν μετάσχει σε παράβαση η οποία συνίσταται σε μια διαρκή συμπεριφορά προς επίτευξη ενός και μόνον οικονομικού σκοπού, ήτοι της νόθευσης του ανταγωνισμού» και ότι «η συνέργεια και η σχέση συμπληρωματικότητας μεταξύ των διάφορων πρακτικών συνιστούν αντικειμενικές ενδείξεις ότι πράγματι υφίσταται τέτοιο γενικότερο σχέδιο».

28 Όσον αφορά, αφετέρου, τη διαπίστωση περί συμμετοχής σε μία ενιαία παράβαση, η Επιτροπή, παραπέμποντας στη νομολογία, έκρινε με την αιτιολογική σκέψη 789 της προσβαλλόμενης απόφασης τα εξής:

«Το γεγονός και μόνον ότι καθένας από τους μετέχοντες σε σύμπραξη μπορεί να διαδραματίζει διαφορετικό ρόλο ανάλογα με την ιδιαίτερή του κατάσταση δεν αποκλείει ενδεχόμενη ευθύνη για την παράβαση στο σύνολό της, ιδίως δε για πράξεις στις οποίες προέβησαν μεν οι υπόλοιποι μετέχοντες, πλην όμως εξυπηρετούν τον ίδιο παράνομο σκοπό και έχουν το ίδιο, αντίθετο προς τον ανταγωνισμό, αποτέλεσμα. Η επιχείρηση η οποία μετέχει στην κοινή παράνομη δράση με πράξεις που ευνοούν την επίτευξη του κοινού σκοπού είναι, καθ' όλη τη διάρκεια της συμμετοχής της, συνυπεύθυνη για τις πράξεις των λοιπών μετεχόντων στο πλαίσιο της ίδιας παράβασης. Τούτο ισχύει πράγματι σε περίπτωση που αποδεικνύεται ότι η οικεία επιχείρηση ήταν ενήμερη για τις παράνομες ενέργειες των άλλων μετεχόντων ή ότι μπορούσε ευλόγως να τις προβλέψει και αποδεχόταν τον σχετικό κίνδυνο.»

29 Υπό το πρίσμα των προεκτεθέντων στις ανωτέρω σκέψεις 27 και 28 σημείων της αιτιολογίας της προσβαλλόμενης απόφασης, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο, ούτε παραβίασε τις αρχές της διαφάνειας, της ασφάλειας δικαίου και της ίσης μεταχείρισης. Συγκεκριμένα, οι προϋποθέσεις οι οποίες, κατά τις αιτιολογικές σκέψεις 786 και 789 της προσβαλλόμενης απόφασης, έπρεπε να πληρούνται προκειμένου να διαπιστωθεί η ύπαρξη μίας ενιαίας παράβασης και η συμμετοχή των οικείων επιχειρήσεων σε αυτήν είναι σύμφωνες με εκείνες τις οποίες έχει θέσει η νομολογία που υπενθυμίστηκε με τις ανωτέρω σκέψεις 21 έως 26.

30 Η ως άνω διαπίστωση στη σκέψη 29 δεν αναιρείται ούτε από τα λοιπά επιχειρήματα τα οποία προβάλλουν συναφώς οι προσφεύγουσες.

31 Πρώτον, είναι απορριπτέο ως αβάσιμο το επιχείρημά τους ότι κακώς η Επιτροπή θεώρησε ότι ο χαρακτηρισμός της παράβασης ως ενιαίας εξαρτάται από το ζήτημα αν οι επιχειρήσεις είχαν «κοινή πρόθεση». Κατ' αρχάς, από την αιτιολογική σκέψη 786 της προσβαλλόμενης απόφασης, όπως παρατέθηκε εν μέρει στην ανωτέρω σκέψη 27, προκύπτει ότι η Επιτροπή αναφέρθηκε ρητώς στην ύπαρξη «γενικότερου σχεδίου», που είναι συνώνυμο με το «συνολικό σχέδιο», ως κριτηρίου για να διαπιστωθεί αν οι αντίθετες προς τον ανταγωνισμό πρακτικές αποτελούσαν τμήμα μίας ενιαίας παράβασης. Εν συνεχεία, μολονότι αληθεύει ότι η Επιτροπή αναφέρει, στο υπόμνημα αντίκρουσης, ότι είναι απαραίτητο να υφίσταται «κοινή πρόθεση» των οικείων επιχειρήσεων προκειμένου να στοιχειοθετηθεί ενιαία παράβαση, τόσο από το υπόμνημα ανταπάντησης όσο και από τις παρατηρήσεις της κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση συνάγεται σαφώς ότι, κατά την άποψή της, ενιαία παράβαση στοιχειοθετείται μόνον αν οι μετέχοντες ακολουθούν ένα συνολικό σχέδιο, το οποίο συνιστά απόρροια της «κοινής πρόθεσης». Επομένως, δεν είναι εσφαλμένες οι εκτιμήσεις σχετικά με την ύπαρξη γενικότερου σχεδίου, στις οποίες προέβη η Επιτροπή με την προσβαλλόμενη απόφαση, όπως δεν είναι εσφαλμένος και ο τρόπος που τις ερμήνευσε στα δικόγραφά της.

32 Δεύτερον, είναι απορριπτέο ως εν μέρει αβάσιμο και το επιχείρημα των προσφευγουσών ότι για να στοιχειοθετηθεί ενιαία παράβαση απαιτείται να συντρέχουν τέσσερις προϋποθέσεις, ήτοι, πρώτον, να υπάρχει γενικότερο σχέδιο, δεύτερον, να λειτουργούν συμπληρωματικά οι επίμαχες συμφωνίες και πρακτικές, τρίτον, να πρόκειται για τις ίδιες επιχειρήσεις οι οποίες μετέχουν στις εν λόγω συμφωνίες και πρακτικές και, τέταρτον, να έχουν οι επιχειρήσεις αυτές συνείδηση ότι μετέχουν επιδιώκοντας κοινό σκοπό. Συγκεκριμένα, όπως προκύπτει από την προπαρατεθείσα στην ανωτέρω σκέψη 22 νομολογία και όπως παραδέχτηκαν οι προσφεύγουσες με τις απαντήσεις τους στα ερωτήματα του Γενικού Δικαστηρίου κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, δεν αμφισβητείται ότι για να στοιχειοθετηθεί ενιαία παράβαση πρέπει οπωσδήποτε να συντρέχουν η πρώτη, η δεύτερη και η τέταρτη από τις προϋποθέσεις που επικαλέστηκαν οι προσφεύγουσες. Αντιθέτως, το στοιχείο ότι στις επίμαχες παράνομες πρακτικές μετέχουν οι ίδιες επιχειρήσεις αποτελεί απλώς και μόνον μία από τις ενδείξεις τις οποίες η Επιτροπή οφείλει να λάβει υπόψη στο πλαίσιο της εκτίμησης του ζητήματος αν πρόκειται για συνολικό σχέδιο ή μεμονωμένες παραβάσεις (βλ., υπ' αυτή την έννοια, προαναφερθείσα στη σκέψη 23 απόφαση Amann & Söhne και Cousin Filterie κατά Επιτροπής, σκέψη 99).

33 Κατόπιν όλων των ανωτέρω σκέψεων, η πρώτη αιτίαση των προσφευγουσών απορρίπτεται ως αβάσιμη.

*Επί της δεύτερης αιτίασης, σχετικά με σφάλματα στο πλαίσιο της εκτίμησης των πραγματικών στοιχείων βάσει των οποίων χαρακτηρίστηκε ενιαία η παράβαση και διαπιστώθηκε ότι οι προσφεύγουσες μετείχαν σε αυτήν*

34 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν κατ' ουσίαν ότι τα πραγματικά περιστατικά της υπό κρίση υπόθεσης, θεωρούμενα στο σύνολό τους, δεν δικαιολογούν τη διαπίστωση της Επιτροπής ότι υπήρξε ενιαία παράβαση και ότι οι προσφεύγουσες μετείχαν σε αυτήν. Κατά την άποψή τους, η Επιτροπή δεν έλαβε εν προκειμένω υπόψη ορισμένες αντικειμενικές ενδείξεις οι οποίες απορρέουν τόσο από τις δικές της προγενέστερες αποφάσεις όσο και από τη νομολογία και θα έπρεπε να την οδηγήσουν στη διαπίστωση ότι οι παράνομες πρακτικές δεν αποτελούσαν τμήμα μίας ενιαίας παράβασης. Οι εν λόγω ενδείξεις προκύπτουν, κατά τις προσφεύγουσες, από διάφορα στοιχεία, όπως ότι οι τρεις υποκατηγορίες προϊόντων αντιστοιχούν σε χωριστές αγορές προϊόντων, ότι τα οικεία προϊόντα δεν είναι συναφή ούτε παρόμοια, ότι ουδείς εκ των μετεχόντων ασκεί δραστηριότητες σε όλες τις υποκατηγορίες προϊόντων, ότι οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις, στη μεγάλη πλειονότητά τους, μετείχαν σε παράνομες πρακτικές οι οποίες αφορούσαν μία μόνον από τις τρεις υποκατηγορίες προϊόντων, ότι οι σχετικές πρακτικές καλύπτουν διαφορετικές περιόδους και ότι δεν υφίσταται ούτε κεντρικός οργανισμός ούτε κάποιο περίπλοκο δίκτυο που να συνδέει μεταξύ τους τις επίμαχες επαγγελματικές ενώσεις.

35 Η Επιτροπή αντικρούει το επιχείρημα αυτό.

36 Όπως συνάγεται από την προπαρατεθείσα στην ανωτέρω σκέψη 23 νομολογία, για να διαπιστωθεί αν πληρούνται όλες οι προϋποθέσεις που απαιτούνται προκειμένου να στοιχειοθετηθεί ενιαία παράβαση, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όλα τα πραγματικά στοιχεία κάθε συγκεκριμένης υπόθεσης. Πρέπει επομένως να εκτεθεί, κατ' αρχάς, η ανάλυση που πραγματοποίησε η Επιτροπή στην προσβαλλόμενη απόφαση για να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι υπήρξε ενιαία παράβαση στην οποία μετείχαν οι προσφεύγουσες (βλ. κατωτέρω σκέψεις 37 έως 51), προτού εξεταστεί αν οι προσφεύγουσες απέδειξαν ότι η Επιτροπή υπέπεσε συναφώς σε σφάλμα εκτίμησης (βλ. κατωτέρω σκέψεις 52 έως 124).

37 Επισημαίνεται, ευθύς εξαρχής, ότι η ανάλυση την οποία πραγματοποίησε η Επιτροπή στην προσβαλλόμενη απόφαση, για να διαπιστώσει τελικώς την ύπαρξη ενιαίας παράβασης στον τομέα των ειδών υγιεινής και τη συμμετοχή των προσφευγουσών σε αυτή, χωρίζεται σε δύο σκέλη.

38 Αρχικώς, η Επιτροπή εξηγεί, με τις αιτιολογικές σκέψεις 792 και 793 της προσβαλλόμενης απόφασης, ότι οι παράνομες πρακτικές τις οποίες εφάρμοζαν οι οικείες επιχειρήσεις αποδεικνύουν ότι επρόκειτο για μία ενιαία παράβαση.

39 Όσον αφορά το πλαίσιο της ενιαίας παράβασης που κρίθηκε ότι υπήρχε εν προκειμένω, η Επιτροπή προβαίνει με τις αιτιολογικές σκέψεις 793 έως 795 της προσβαλλόμενης απόφασης στις ακόλουθες τέσσερις διαπιστώσεις. Πρώτον, η παράβαση αφορούσε τις τρεις υποκατηγορίες προϊόντων στο έδαφος έξι τουλάχιστον κρατών μελών, ήτοι του Βελγίου, της Γερμανίας, της Γαλλίας, της Ιταλίας, των Κάτω Χωρών και της Αυστρίας. Δεύτερον, η παράβαση διήρκεσε από τις 16 Οκτωβρίου 1992, τουλάχιστον, έως τις 9 Νοεμβρίου 2004. Τρίτον, η διαπιστωθείσα παράβαση συνίστατο σε μια σειρά αντίθετων προς τον ανταγωνισμό ενεργειών «οι οποίες ήσαν ενδεικτικές της ύπαρξης μιας συγκεκριμένης συμπεριφοράς που είχε ως σκοπό τον περιορισμό του ανταγωνισμού ως προς τις τιμές στον τομέα των ειδών υγιεινής». Τέταρτον, μια κεντρική ομάδα οκτώ επιχειρήσεων, στις οποίες περιλαμβάνονται οι προσφεύγουσες και η Grohe Beteiligungs GmbH (στο εξής: Grohe), η American Standard Inc. (στο εξής: Ideal Standard), η Hansa Metallwerke AG (στο εξής: Hansa), η Sanitec Europe Oy (στο εξής: Sanitec), η Duscholux GmbH &, η Duravit AG και η Villeroy & Boch AG, μετείχαν στη διαπιστωθείσα παράβαση κατά τρόπο άμεσο, αποφασιστικό και εξακολουθητικό.

40 Ως προς τα συγκεκριμένα στοιχεία βάσει των οποίων κατάληξε στο συμπέρασμα ότι υπήρχε εν προκειμένω μία ενιαία παράβαση, η Επιτροπή αναφέρεται, με την αιτιολογική σκέψη 796 της προσβαλλόμενης απόφασης, σε δέκα παράγοντες οι οποίοι εκτίθενται αναλυτικά στις σκέψεις 41 έως 51 κατωτέρω.

41 Πρώτον, όσον αφορά τις επιχειρήσεις που διέπραξαν την ενιαία παράβαση, η κεντρική ομάδα των οκτώ επιχειρήσεων είχε εμπλακεί σε παράνομες συνεννοήσεις οι οποίες αφορούσαν είτε όλα είτε ορισμένα από τα οικεία έξι κράτη μέλη, ενώ μετείχε και σε τουλάχιστον ένα από εκείνα τα συντονιστικά όργανα που λειτουργούσαν ως προς τις τρεις υποκατηγορίες προϊόντων. Πιο συγκεκριμένα, οι προσφεύγουσες, η Grohe, η Duscholux, η Villeroy & Boch, η Sanitec και η Hansa μετείχαν σε συναντήσεις των εξής συντονιστικών οργάνων: του IndustrieForum Sanitär (στο εξής: IFS) στη Γερμανία, του Arbeitskreis Sanitär Industrie (στο εξής: ASI) στην Αυστρία και του Sanitair Fabrikanten Platform (στο εξής: SFP) στις Κάτω Χώρες (αιτιολογική σκέψη 796, πρώτη περίπτωση, και αιτιολογική σκέψη 797 της προσβαλλόμενης απόφασης, καθώς και υποσημείωση 1077 της ίδιας απόφασης).

42 Δεύτερον, όσον αφορά τον συντονισμό των επιχειρήσεων μεταξύ τους, οκτώ συνολικά ενώσεις απαρτίζονταν από κατασκευαστές τουλάχιστον δύο εκ των τριών υποκατηγοριών προϊόντων. Κατ' αρχάς, υπήρχαν τα τρία συντονιστικά όργανα. Στη συνέχεια, υπήρχαν ενώσεις για δύο υποκατηγορίες προϊόντων στην Ιταλία, συγκεκριμένα δε η Euroitalia και η Michelangelo, και στο Βέλγιο, όπως η Amicale du sanitaire και ο όμιλος Home Comfort Team (στο εξής: HCT). Ο HCT επιχείρησε να επεκτείνει τις δραστηριότητές του και στις τρεις υποκατηγορίες προϊόντων, στην πράξη όμως αφορούσαν δύο από αυτές. Τέλος, γίνονταν συχνά συζητήσεις σχετικές με περισσότερες από μία εκ των τριών υποκατηγοριών προϊόντων στο πλαίσιο ενώσεων με εξειδικευμένο αντικείμενο, όπως κατά τη διάρκεια δύο συναντήσεων των γερμανικών ενώσεων εταιριών για κεραμικά μπάνιου, της Fachverband Sanitär-Keramische Industrie (στο εξής: FSKI) και της Arbeitsgemeinschaft Sanitärarmaturenindustrie (στο εξής: AGSI), οι οποίες πραγματοποιήθηκαν το 2002 και το 2003 και αφορούσαν, μεταξύ άλλων, αυξήσεις τιμών στις βρύσες μπάνιου. Εξάλλου, κατά την Επιτροπή, οι διμερείς επαφές μεταξύ επιχειρήσεων επιβεβαιώνουν την ύπαρξη στενής σχέσης μεταξύ των τριών υποκατηγοριών προϊόντων. Παραδείγματος χάρη, διευθυντικό στέλεχος της Hansgrohe παραδέχτηκε ότι προσπαθούσε συστηματικά να εξασφαλίζει πληροφορίες όχι μόνον από τους ανταγωνιστές του για τις τιμές τους, αλλά και για ολόκληρο τον βιομηχανικό κλάδο, προκειμένου να λαμβάνει τις αποφάσεις του «με μεγαλύτερη ασφάλεια». Η Επιτροπή συνάγει από αυτές τις συναντήσεις και επαφές ότι οι οικείοι κατασκευαστές έκριναν ότι ήταν αναγκαίο προς εξυπηρέτηση των εμπορικών τους συμφερόντων, και προκειμένου να μπορούν να διασφαλίσουν την αποτελεσματικότητα του μηχανισμού που είχαν θέσει σε εφαρμογή ή να διαπιστώσουν τυχόν αδυναμίες του, να συντονίζουν τις

αυξήσεις των τιμών τους εντός ενός κοινού πλαισίου (αιτιολογική σκέψη 796, πρώτη περίπτωση, και αιτιολογικές σκέψεις 798 έως 802 και 813 της προσβαλλόμενης απόφασης, καθώς και υποσημείωση 1104 της ίδιας απόφασης).

43 Τρίτον, όσον αφορά τη διάρθρωση και τους τρόπους διανομής των τριών υποκατηγοριών προϊόντων, η όλη λειτουργία του βιομηχανικού κλάδου και, ιδίως, ο ρόλος τον οποίο διαδραματίζουν οι χονδρέμποροι του συστήματος διανομής σε τρία επίπεδα επιβεβαιώνει, κατά την Επιτροπή, την ύπαρξη αντικειμενικών δεσμών μεταξύ τους. Συγκεκριμένα, οι χονδρέμποροι, οι οποίοι πωλούν και τις τρεις υποκατηγορίες προϊόντων, αποτελούν την κοινή πελατεία των κατασκευαστών των προϊόντων αυτών. Κατά συνέπεια, οι κατασκευαστές είχαν ισχυρό κίνητρο να συντονίζουν τη συνολική τους συμπεριφορά και την τιμολογιακή τους πολιτική απέναντι στους χονδρεμπόρους. Οι επιχειρήσεις που εφάρμοζαν κατόπιν παράνομων συνεννοήσεων τις επίμαχες πρακτικές μετείχαν ενσυνείδητα σε ετήσιους κύκλους συντονισμού των τιμών σε σχέση με τους ίδιους πελάτες και βάσει ενός γενικώς επαναλαμβανόμενου μοντέλου, προκειμένου να μπορούν «να επιδείξουν μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα στις διαπραγματεύσεις με τους χονδρεμπόρους», οι οποίες διεξάγονταν σε ετήσια βάση. Η δράση συντονιζόταν σε εθνικό επίπεδο, καθόσον οι χονδρέμποροι με τους οποίους έπρεπε να διαπραγματεύονται όλοι οι κατασκευαστές, ασκούσαν συνήθως τις δικές τους δραστηριότητες σε εθνικό επίπεδο (αιτιολογική σκέψη 796, τρίτη περίπτωση, και αιτιολογικές σκέψεις 803 έως 805 της προσβαλλόμενης απόφασης).

44 Τέταρτον, όσον αφορά τους μηχανισμούς ρύθμισης των πρακτικών συντονισμού των αυξήσεων στις τιμές, η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι αυτοί οργανώνονταν γενικώς κατά τον ίδιο τρόπο και ταυτόχρονα σε όλα τα κράτη μέλη και ως προς όλες τις υποκατηγορίες προϊόντων. Οι κατασκευαστές τους είχαν υιοθετήσει, σε όλα τα κράτη μέλη, κοινή πρακτική η οποία συνίστατο στη συστηματική ανταλλαγή, με τους ανταγωνιστές τους, των προβλέψεών τους για την ποσοστιαία αύξηση των τιμών κατά τον επικείμενο τιμολογιακό κύκλο, συνήθως πριν οι νέες τιμές ανακοινωθούν στους πελάτες τους και αρχίσουν να εφαρμόζονται. Η ανταλλαγή των σχετικών πληροφοριών γινόταν γενικώς στο πλαίσιο τακτικών συναντήσεων των οικείων ενώσεων καθ' όλη τη διάρκεια της λειτουργίας της σύμπραξης, όπου οι μετέχοντες γνωστοποιούσαν σε αλλήλους τις τιμές τους (αιτιολογικές σκέψεις 806 έως 809 της προσβαλλόμενης απόφασης).

45 Πέμπτον, όσον αφορά τις αντίθετες προς τον ανταγωνισμό πρακτικές οι οποίες ήσαν συμπληρωματικές προς εκείνες που συνίσταντο στη συντονισμένη αύξηση των τιμών, αυτές αφορούσαν είτε τη σύναψη συμφωνιών ενόψει ή κατόπιν συγκεκριμένων γεγονότων είτε την ανταλλαγή εμπορικά ευαίσθητων πληροφοριών ταυτόχρονα και με τον ίδιο τρόπο στο πλαίσιο πλειόνων ενώσεων και σε διαφορετικά κράτη μέλη. Οι πρακτικές αυτές επιβεβαιώνουν, κατά την Επιτροπή, την εντατικότητα και τη σταθερότητα με την οποία λειτουργούσε η σύμπραξη. Παραδείγματος χάρη, το 2004, οι μετέχοντες ήλθαν σε συνεννόηση στο Βέλγιο, τη Γερμανία, τη Γαλλία, την Ιταλία και την Αυστρία για να αυξήσουν τις δικές τους τιμές, κατόπιν της αύξησης της τιμής των πρώτων υλών. Το 2002, ενόψει της εισαγωγής του ευρώ, οι κατασκευαστές ήλθαν σε συμφωνία ως προς τη σταδιακή εφαρμογή νέων τιμοκαταλόγων. Η ανταλλαγή εμπορικά ευαίσθητων πληροφοριών περιελάμβανε βασικά τη γνωστοποίηση πρόσφατων δεδομένων σχετικών με τις πωλήσεις, συνήθως υπό τη μορφή ποσοστιαίας αύξησης ή μείωσης σε σχέση με μια προγενέστερη περίοδο αναφοράς, καθώς επίσης συχνά και προβλέψεις πωλήσεων για τους ερχόμενους μήνες. Στις ενέργειες αυτές προέβαιναν τα ίδια μέλη που προχωρούσαν στον καθορισμό των τιμών, στο πλαίσιο των ίδιων πάντοτε ενώσεων (αιτιολογικές σκέψεις 810 έως 813 της προσβαλλόμενης απόφασης).

46 Έκτον, όσον αφορά τους διασυνοριακούς δεσμούς, η Επιτροπή επισημαίνει κατ' αρχάς ότι οι συζητήσεις που οργανώνονταν για τις τιμές σε ένα κράτος μέλος οδηγούσαν ενίοτε σε συζητήσεις για αύξηση των τιμών και στα λοιπά κράτη μέλη. Παραδείγματος χάρη, η συμφωνία για την αύξηση των τιμών στις ντουζιέρες, η οποία αποφασίστηκε στο πλαίσιο της Arbeitskreis Duschabtrennungen (στο εξής: ADA), που ήταν γερμανική ένωση με εξειδικευμένο αντικείμενο, αποτέλεσε το έναυσμα για συντονισμένη αύξηση των τιμών εντός της αυστριακής ένωσης Arbeitskreis Sanitärindustrie (στο εξής: ASI) το 2000. Η Επιτροπή παρατηρεί, εν συνεχεία, ότι οι συνθήκες της αγοράς στα διάφορα κράτη

μέλη ήσαν αλληλένδετες. Παραδείγματος χάρη, το 2001 έγιναν στην Αυστρία απόπειρες για ευθυγράμμιση των τιμών με τις γερμανικές. Τέλος, κατά την Επιτροπή, οι θυγατρικές εταιρίες των μεγάλων επιχειρήσεων που μετείχαν στη σύμπραξη και έδρευαν στη Γερμανία γνωστοποιούσαν όχι μόνον τις τιμές στο κράτος μέλος όπου λειτουργούσε η εθνική ένωση η οποία είχε αναλάβει την οργάνωση της συνάντησης, αλλά και τις τιμές για τα λοιπά κράτη μέλη (αιτιολογικές σκέψεις 818 έως 823 της προσβαλλόμενης απόφασης).

47 Εξάλλου, η ύπαρξη διασυνοριακών δεσμών καθώς και κεντρικής τιμολόγησης στο εσωτερικό των επιχειρήσεων οι οποίες ασκούν δραστηριότητες σε περισσότερα κράτη μέλη μπορεί να οφείλεται ιδίως στη σημαντική ροή που υπάρχει στις μεταξύ κρατών μελών εμπορικές συναλλαγές, όπως συμβαίνει στην περίπτωση των βρυσών μπάνιου. Η σημαντική αυτή ροή εμπορικών συναλλαγών επιβεβαιώνει, κατά την Επιτροπή, ότι η εφαρμογή αντίθετων προς τον ανταγωνισμό μηχανισμών κατέστησε δυνατή τη δημιουργία συνεργιών μεταξύ των οικείων επιχειρήσεων (αιτιολογικές σκέψεις 824 έως 833 της προσβαλλόμενης απόφασης).

48 Έβδομον, όσον αφορά την κεντρική τιμολόγηση εντός των επιχειρήσεων, οι πολυεθνικές εταιρίες που ενεπλάκησαν στη διαπιστωθείσα παράβαση εφάρμοζαν, στην πλειονότητά τους, ευθυγραμμισμένη τιμολογιακή πολιτική η οποία ελεγχόταν από την έδρα του κάθε ομίλου. Ειδικότερα, τα κεντρικά των πολυεθνικών αυτών εταιριών αναλάμβαναν να καθορίσουν τις τιμές εκκίνησης, προβλέποντας επίσης κατώτατα και ανώτατα όρια τιμών, ώστε να μπορούν οι εθνικές θυγατρικές τους να προσαρμόσουν τις δικές τους τιμές λαμβάνοντας υπόψη τις πληροφορίες τις οποίες διέθεταν σε σχέση με τους ανταγωνιστές τους σε εθνικό επίπεδο. Παραδείγματος χάρη, εντός της Hansgrohe, το κεντρικό γραφείο τιμολόγησης, το οποίο βρισκόταν στη Γερμανία, ήταν αρμόδιο να καθορίζει τις τιμές λαμβάνοντας υπόψη τις γνώσεις της αγοράς και τις πληροφορίες που συνέλεγε από τις θυγατρικές εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Κατά την Επιτροπή, οι μικρότεροι, ανεξάρτητοι κατασκευαστές οι οποίοι μετείχαν στις συναντήσεις των σχετικών ενώσεων επηρεάζονταν από τις πληροφορίες που ανταλλάσσονταν εκεί για τις τιμές (αιτιολογικές σκέψεις 834 έως 844 της προσβαλλόμενης απόφασης).

49 Όγδοον, όσον αφορά την αντικειμενική συνάφεια μεταξύ των τριών υποκατηγοριών προϊόντων, καθεμία από τις υποκατηγορίες αυτές περιλαμβάνει είδη υγιεινής για μπάνια, τα οποία, σύμφωνα με τον ορισμό της Hansgrohe ανήκουν στα προϊόντα που είναι «εμφανή» μέσα στο μπάνιο. Η αντικειμενική συνάφεια μεταξύ των τριών αυτών υποκατηγοριών προϊόντων έχει επίσης αναγνωριστεί σιωπηρά στο μέτρο που οι συναντήσεις των ενώσεων αφορούσαν δύο ή και τρεις υποκατηγορίες προϊόντων, ενώ οι κατασκευαστές τους είχαν κοινή πελατεία. Εξάλλου, οι ίδιες οι οικείες ενώσεις έχουν, κατά την Επιτροπή, παραδεχθεί ότι οι τρεις υποκατηγορίες προϊόντων είναι συμπληρωματικές, όπερ επιβεβαιώνει την αντικειμενική τους συνάφεια (αιτιολογικές σκέψεις 845 και 846 της προσβαλλόμενης απόφασης).

50 Ένατον, όσον αφορά τη σταθερότητα, σε βάθος χρόνου, του μηχανισμού μέσω του οποίου αυξάνονταν συντονισμένα οι τιμές, η Επιτροπή σημειώνει ότι οι παράνομες συνεννοήσεις συνεχίζονταν, σύμφωνα με το ίδιο επαναλαμβανόμενο μοντέλο, ακόμη και μετά την αποχώρηση ορισμένων μελών. Η Επιτροπή επισημαίνει συναφώς, εν είδει παραδείγματος, ότι το 1999 η Hansa έπαυσε μεν να μετέχει στην ιταλική ένωση Michelangelo, η οποία αφορούσε τόσο τις βρύσες όσο και τα κεραμικά μπάνιου, πλην όμως εξακολούθησε να μετέχει στην ένωση Euroitalia, η οποία επίσης αφορούσε τις βρύσες μπάνιου, καθώς και, σε μικρότερο βαθμό, τα κεραμικά μπάνιου (αιτιολογικές σκέψεις 801 και 847 της προσβαλλόμενης απόφασης, καθώς και υποσημείωση 1176 της ίδιας απόφασης).

51 Δέκατον, όσον αφορά τη συμμετοχή, την κινητικότητα και τις ευθύνες των διοικητικών στελεχών, υπάρχουν πολλά παραδείγματα εκπροσώπων οι οποίοι είτε θήτευσαν διαδοχικά σε περισσότερες από τις επιχειρήσεις που μετείχαν στη διαπιστωθείσα παράβαση είτε ανέλαβαν ευθύνες για περισσότερα κράτη μέλη είτε ακόμη μετείχαν στις παράνομες συνεννοήσεις που γίνονταν στις συναντήσεις περισσότερων ενώσεων και σε περισσότερα κράτη μέλη. Οι παράγοντες αυτοί επιβεβαιώνουν, κατά την Επιτροπή, τα συμπεράσματά της ότι η παράβαση αφορούσε ταυτόχρονα πλείονα προϊόντα και

ότι είχε ευρεία γεωγραφική έκταση. Παραδείγματος χάρη, ο κ. [V.], της Sanitec, ήταν παρών όχι μόνο στις συναντήσεις της SFP στις Κάτω Χώρες, αλλά και του ομίλου Vitreous China Group (στο εξής: VCG) στο Βέλγιο. Έτσι, μπορούσε να ενημερώνει τους λοιπούς ανταγωνιστές για τις συζητήσεις στο πλαίσιο της κάθε ένωσης. Ο δε κ. [D.] εκπροσωπούσε την Ideal Standard στην ASI και μετείχε σε συζητήσεις όχι μόνο σε σχέση με τα κεραμικά μπάνιου, αλλά και με τις βρύσες μπάνιου (αιτιολογικές σκέψεις 848 και 849 της προσβαλλόμενης απόφασης, καθώς και υποσημειώσεις 1177 έως 1180 της ίδιας απόφασης).

52 Στη συνέχεια, η Επιτροπή εξετάζει το ζήτημα της συμμετοχής των θιγόμενων από την απόφασή της επιχειρήσεων, μεταξύ των οποίων και οι προσφεύγουσες, στην επίμαχη ενιαία παράβαση (αιτιολογική σκέψη 850 της προσβαλλόμενης απόφασης).

53 Πρώτον, κατά την Επιτροπή, τα πραγματικά περιστατικά καταδεικνύουν ότι οι προσφεύγουσες, η Grohe, η Ideal Standard, η Sanitec, η Hansa, η Villeroy & Boch, η Duscholux και η Duravit είχαν επίγνωση της συνολικής συμπεριφοράς που είχε χαρακτηριστικά συμπαιγνίας, καθόσον γνώριζαν ή μπορούσαν ευλόγως να προβλέψουν ότι η διαπιστωθείσα παράβαση αφορούσε σίγουρα τις τρεις υποκατηγορίες προϊόντων, λαμβανομένου υπόψη ότι ήσαν μέλη τουλάχιστον ενός συντονιστικού οργάνου, ότι ήσαν επίσης μέλη πλειόνων ενώσεων για δύο υποκατηγορίες προϊόντων και ότι εκπροσωπούνταν σε τουλάχιστον τρία κράτη μέλη και ενώσεις με εξειδικευμένο αντικείμενο, μέσω των οποίων ανέπτυσσαν επαφές με άλλες επιχειρήσεις που ασκούσαν επίσης δραστηριότητες, στο πλαίσιο της διαπιστωθείσας παράβασης, σε διάφορα κράτη μέλη (αιτιολογική σκέψη 852 της προσβαλλόμενης απόφασης).

54 Δεύτερον, όσον αφορά συγκεκριμένα τις προσφεύγουσες, την Grohe, την Ideal Standard και τη Sanitec, σημειώνεται ότι όλες αυτές μετείχαν, μέσω των εθνικών τους θυγατρικών, στις συναντήσεις ενώσεων, όπου γίνονταν παράνομες συνεννοήσεις, και στα έξι κράτη μέλη. Επιπλέον, μετείχαν όλες στις συναντήσεις τουλάχιστον ενός οργάνου συντονισμού, όπου γίνονταν παράνομες συνεννοήσεις, και συχνά στις συναντήσεις πλειόνων ενώσεων για δύο υποκατηγορίες. Όλες εμπλέκονταν άμεσα στη διαπιστωθείσα παράβαση, σε σχέση με τις τρεις υποκατηγορίες προϊόντων τις οποίες αφορούσε η δραστηριότητά τους. Η Επιτροπή διευκρινίζει ότι οι προσφεύγουσες ήσαν μέλη του IFS, του ASI, καθώς και της SFP και του Stichting Verwarming en Sanitair (στο εξής: SVS), με έδρα τις Κάτω Χώρες. Επομένως, τα τέσσερα αυτά όργανα συντονισμού κάλυπταν και τις τρεις υποκατηγορίες προϊόντων. Οι ως άνω εταιρίες ήσαν επίσης μέλη ενώσεων για δύο υποκατηγορίες, όπως η Euroitalia, ο όμιλος HCT και η Amicale du sanitaire, που κάλυπταν, με τη σειρά τους, τουλάχιστον δύο από τις τρεις υποκατηγορίες προϊόντων (αιτιολογική σκέψη 853 της προσβαλλόμενης απόφασης).

55 Συνεπώς, πρέπει υπό το πρίσμα των προεκτεθεισών στις ανωτέρω σκέψεις 39 έως 54 διαπιστώσεων της Επιτροπής να εξεταστεί αν αυτή ορθώς κατέληξε στο συμπέρασμα το οποίο αμφισβητείται από τις προσφεύγουσες, ότι δηλαδή οι επίμαχες πρακτικές στοιχειοθετούν ενιαία παράβαση.

56 Εισαγωγικώς επισημαίνεται ότι οι προσφεύγουσες, μολονότι υποστηρίζουν στο πλαίσιο του μοναδικού λόγου που προβάλλουν προς στήριξη της υπό κρίση προσφυγής, ότι δεν μετείχαν σε ενιαία παράβαση, εμφανίζονται ωστόσο, αφενός, να μην αμφισβητούν τα πραγματικά περιστατικά τα οποία είχαν ήδη δεχθεί στο πλαίσιο της διοικητικής διαδικασίας και, αφετέρου, να αναγνωρίζουν ότι παρέβησαν το άρθρο 101 ΣΛΕΕ και το άρθρο 53 της Συμφωνίας ΕΟΧ. Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει βάσει των πραγματικών στοιχείων τα οποία εκτίθενται στην προσβαλλόμενη απόφαση και δεν αμφισβητούνται από τις προσφεύγουσες στο πλαίσιο της υπό κρίση προσφυγής να ελεγχθεί αν ορθώς η Επιτροπή έκρινε ότι αυτές είχαν μετάσχει σε ενιαία παράβαση και για τις τρεις υποκατηγορίες προϊόντων, και όχι απλώς σε δύο χωριστές παραβάσεις σχετικές με δύο υποκατηγορίες προϊόντων που κατασκευάζουν και εμπορεύονται, ήτοι τις βρύσες μπάνιου και τις ντουζιέρες.

57 Εν συνεχεία πρέπει να υπογραμμιστεί ότι η Επιτροπή, όπως παραδέχθηκε κατ' ουσίαν και η ίδια με τις απαντήσεις της στα προφορικά ερωτήματα του Γενικού Δικαστηρίου κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ουδεμία συγκεκριμένη διακριτική ευχέρεια διαθέτει στο πλαίσιο της εκτίμησης του

ζητήματος αν κάποιες αθέμιτες πρακτικές αποτελούν τμήμα ενιαίας παράβασης, ή όχι. Εξάλλου, απόκειται στο Γενικό Δικαστήριο να ελέγξει πλήρως, όχι μόνον την τήρηση των κανόνων που έχουν εφαρμογή επί της επίμαχης παράβασης, αλλά και τα πραγματικά περιστατικά στα οποία στηρίχθηκε η Επιτροπή για να καταλήξει αν θα χαρακτηρίσει με συγκεκριμένο τρόπο μια παράβαση ως ενιαία, όπως εν προκειμένω.

58 Στην προκειμένη περίπτωση, πρέπει να γίνει δεκτό ότι, θεωρούμενα στο σύνολό τους, τα δέκα πραγματικά στοιχεία στα οποία αναφέρθηκε η Επιτροπή, όπως εκτέθηκαν στις ανωτέρω σκέψεις 41 έως 51, δικαιολογούν το συμπέρασμα ότι, πρώτον, υπήρξε ενιαία παράβαση και, δεύτερον, οι προσφεύγουσες μετείχαν σε αυτήν.

59 Όσον αφορά, πρώτον, το συμπέρασμα ότι επρόκειτο για ενιαία παράβαση, η Επιτροπή χαρακτήρισε κατ' ουσίαν ως συνολικό σχέδιο των οικείων επιχειρήσεων τον μηχανισμό που είχε ως μοναδικό σκοπό να καθίσταται δυνατό στους κατασκευαστές των τριών υποκατηγοριών προϊόντων, οι οποίες είναι συμπληρωματικές σε ό,τι αφορά τον χώρο του μπάνιου, να συντονίζουν, στο πλαίσιο του ίδιου συστήματος διανομής σε τρία επίπεδα, τις αυξήσεις των τιμών που χρέωναν στους χονδρεμπόρους, οι οποίοι ήσαν κοινοί τους πελάτες. Το ως άνω συμπέρασμα απορρέει από τις διαπιστώσεις στις οποίες προέβη η Επιτροπή με την αιτιολογική σκέψη 793, τέταρτη περίπτωση, της προσβαλλόμενης απόφασης, όπως εκτέθηκε εν μέρει στην ανωτέρω σκέψη 39, με την αιτιολογική σκέψη 793, τρίτη περίπτωση, της προσβαλλόμενης απόφασης, καθώς και με τις αιτιολογικές σκέψεις 803 έως 805 της ίδιας απόφασης, όπως εκτέθηκαν εν μέρει στην ανωτέρω σκέψη 43. Το συμπέρασμα αυτό ενισχύεται, εξάλλου, και από την ανάλυση της Επιτροπής, σύμφωνα με την οποία σκοπός των επίμαχων αθέμιτων πρακτικών ήταν, όπως παραδέχθηκαν οι προσφεύγουσες όχι μόνον κατά τη διοικητική διαδικασία (βλ. αιτιολογική σκέψη 931 της προσβαλλόμενης απόφασης, καθώς και υποσημείωση 934 της ίδιας απόφασης), αλλά και απαντώντας στα ερωτήματα του Γενικού Δικαστηρίου κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, να εξασφαλιστεί ότι θα υπάρχει κοινό μέτωπο απέναντι στους, ισχυρούς διαπραγματευτικά, χονδρεμπόρους, δεδομένου ότι ήταν απαραίτητο να τους ανακοινωθούν, την ίδια ακριβώς χρονική περίοδο μέσα στο έτος, οι τιμές που θα τους χρεώνονταν για τις τρεις υποκατηγορίες προϊόντων.

60 Επιπλέον, η Επιτροπή επισήμανε την ύπαρξη σχέσεων συμπληρωματικότητας μεταξύ των επίμαχων αθέμιτων πρακτικών, αποδεικνύοντας ότι υφίστατο συνολικό σχέδιο υπό την έννοια που περιγράφηκε στην αμέσως προηγούμενη σκέψη. Συγκεκριμένα, συνιστούν αντικειμενικές ενδείξεις ότι είχε πράγματι τεθεί σε λειτουργία τέτοιο συνολικό σχέδιο το γεγονός ότι, κατ' αρχάς, οι επίμαχες πρακτικές εφαρμόζονταν από μια διόλου αμελητέα σε εύρος και ομοιόμορφη ομάδα επιχειρήσεων (βλ. αιτιολογικές σκέψεις 796 και 797 της προσβαλλόμενης απόφασης, όπως εκτέθηκαν στην ανωτέρω σκέψη 41), των οποίων η δραστηριότητα αφορούσε δύο από τις τρεις υποκατηγορίες προϊόντων (βλ. αιτιολογική σκέψη 801 της προσβαλλόμενης απόφασης, όπως εκτέθηκε στην ανωτέρω σκέψη 42) που ανήκαν στον ίδιο βιομηχανικό τομέα και ήταν συμπληρωματικά (βλ. αιτιολογική σκέψη 845 της προσβαλλόμενης απόφασης, όπως εκτέθηκε στην ανωτέρω σκέψη 49). Εν συνεχεία, οι αντίθετες προς τον ανταγωνισμό πρακτικές τις οποίες εφάρμοζε αυτή η κεντρική ομάδα επιχειρήσεων ελάμβαναν χώρα στο πλαίσιο πλειόνων συντονιστικών οργάνων και ενώσεων για δύο υποκατηγορίες, είχαν ως κοινό αντικείμενο την επίτευξη μιας συντονισμένης αύξησης των τιμών τόσο σε ετήσια βάση όσο και σε συνδυασμό με συγκεκριμένα γεγονότα όσον αφορά μία ή περισσότερες από τις τρεις υποκατηγορίες προϊόντων (βλ. βλ. αιτιολογικές σκέψεις 810 έως 813 της προσβαλλόμενης απόφασης, όπως εκτέθηκαν στην ανωτέρω σκέψη 45) και στηρίζονταν στην πεποίθηση των μετεχόντων ότι ο συντονισμός ήταν απαραίτητος προκειμένου να γίνουν οι αυξήσεις δεκτές από τους κοινούς πελάτες τους (βλ. αιτιολογική σκέψη 813 της προσβαλλόμενης απόφασης, όπως εκτέθηκε στην ανωτέρω σκέψη 42). Τέλος, οι επίμαχες αθέμιτες πρακτικές εφαρμόζονταν με τον ίδιο τρόπο και την ίδια συχνότητα (βλ. αιτιολογικές σκέψεις 806 έως 809 της προσβαλλόμενης απόφασης, όπως εκτέθηκαν στην ανωτέρω σκέψη 44) μέσω, ενίοτε, των ίδιων υπαλλήλων, οι οποίοι ήταν αρμόδιοι για την εφαρμογή τους σε σχέση με δύο υποκατηγορίες προϊόντων και σε περισσότερα κράτη μέλη (βλ. αιτιολογικές σκέψεις 848 και 849 της προσβαλλόμενης απόφασης, όπως εκτέθηκαν στην ανωτέρω σκέψη 51).

61 Όσον αφορά, δεύτερον, τη συμμετοχή των προσφευγουσών στην ενιαία αυτή παράβαση, η Επιτροπή ορθώς παρατήρησε ότι εφόσον οι προσφεύγουσες ήσαν, μαζί με άλλες επιχειρήσεις στις οποίες καταλογίστηκε ευθύνη με την προσβαλλόμενη απόφαση, μέλη συντονιστικών οργάνων και ενώσεων για δύο υποκατηγορίες (βλ. αιτιολογική σκέψη 853 της προσβαλλόμενης απόφασης, όπως εκτέθηκε στην ανωτέρω σκέψη 54), έπρεπε να γίνει δεκτό ότι τουλάχιστον γνώριζαν το σύνολο των αθέμιτων πρακτικών σε σχέση με τις τρεις υποκατηγορίες προϊόντων, οπότε όφειλε να τους καταλογίσει ευθύνη για την ενιαία παράβαση.

62 Υπό τις συνθήκες αυτές, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι ορθώς η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι υπήρχε μία ενιαία παράβαση και ότι οι προσφεύγουσες μετείχαν σε αυτήν.

63 Υπό το πρίσμα των ανωτέρω σκέψεων 59 έως 62 πρέπει να εξεταστούν εν συνεχεία με τη σειρά και τα επιχειρήματα των προσφευγουσών ότι, αφενός, ορισμένα πραγματικά στοιχεία τα οποία η Επιτροπή παρέλειψε να λάβει υπόψη αναιρούν το συμπέρασμα περί ύπαρξης ενιαίας παράβασης εν προκειμένω και, αφετέρου, τα δέκα στοιχεία που έλαβε υπόψη δεν δικαιολογούσαν το ως άνω συμπέρασμα.

Επί των επιχειρημάτων των προσφευγουσών σχετικά με πραγματικά στοιχεία τα οποία η Επιτροπή παρέλειψε να λάβει υπόψη με την προσβαλλόμενη απόφαση

64 Οι προσφεύγουσες προβάλλουν τέσσερα βασικά επιχειρήματα, ζητώντας να αναγνωριστεί ότι η Επιτροπή παρέλειψε να λάβει υπόψη ορισμένα πραγματικά στοιχεία τα οποία θέτουν εν αμφιβόλω την ύπαρξη ενιαίας παράβασης.

65 Η Επιτροπή αντικρούει τα επιχειρήματα αυτά.

66 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν, πρώτον, ότι οι τρεις υποκατηγορίες προϊόντων διαφέρουν μεταξύ τους και ανήκουν σε χωριστές αγορές στο μέτρο που τα οικεία προϊόντα δεν είναι δυνατό να αντικαταστήσουν το ένα το άλλο.

67 Συναφώς επισημαίνεται, αφενός, ότι το γεγονός, επί του οποίου συμφωνούν άπαντες οι διάδικοι, ότι οι τρεις υποκατηγορίες προϊόντων ανήκουν σε χωριστές αγορές δεν αποκλείει την ύπαρξη ενιαίας παράβασης. Συγκεκριμένα, όπως προκύπτει από την προπαρατεθείσα στην ανωτέρω σκέψη 22 νομολογία, η διαπίστωση ότι υφίσταται μία ενιαία παράβαση προϋποθέτει εξ ορισμού ότι οι οικείες αντίθετες προς τον ανταγωνισμό πρακτικές αφορούν είτε διαφορετικά προϊόντα ή υπηρεσίες είτε διαφορετικά εδάφη. Αφετέρου, εν προκειμένω, όπως ορθώς παρατήρησε η Επιτροπή κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, απαντώντας στα ερωτήματα του Γενικού Δικαστηρίου, το γεγονός ότι οι επίμαχες αθέμιτες πρακτικές σχετίζονται όλες με «εμφανή» προϊόντα, τα οποία αλληλοσυμπληρώνονται στο πλαίσιο της κατασκευής και λειτουργίας του χώρου του μπάνιου, συνιστά αντικειμενική ένδειξη ότι οι οικείες επιχειρήσεις είχαν συμφέρον να συντονίζουν τις αθέμιτές τους πρακτικές απέναντι στους κοινούς πελάτες τους. Σημειωτέον επ' αυτού ότι οι προσφεύγουσες ουδέν επιχείρημα προέβαλαν προς αμφισβήτηση της διαπίστωσης στην οποία προέβη η Επιτροπή, πιο συγκεκριμένα στην αιτιολογική σκέψη 805 της προσβαλλόμενης απόφασης, ότι οι κατασκευαστές βρυσών μπάνιου συντόνιζαν τις αντίθετες προς τον ανταγωνισμό πρακτικές τους προκειμένου να υπερασπίζονται τα συμφέροντα αλλήλων και να εμφανίζουν «κοινό μέτωπο» απέναντι στους χονδρεμπόρους. Εκ των ανωτέρω συνάγεται ότι το σχετικό επιχείρημα των προσφευγουσών είναι απορριπτέο ως αβάσιμο.

68 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν, δεύτερον, ότι ουδεμία από τις 17 αποδέκτριες της προσβαλλόμενης απόφασης κατασκεύαζε και εμπορευόταν προϊόντα και των τριών υποκατηγοριών, ενώ μόνον πέντε εξ αυτών ασκούσαν δραστηριότητες σε δύο από τις υποκατηγορίες προϊόντων.

69 Συναφώς πρέπει να υπογραμμιστεί, αφενός, ότι η Επιτροπή δεν έκρινε με την προσβαλλόμενη απόφαση ότι και οι 17 επιχειρήσεις στις οποίες καταλόγισε ευθύνη είχαν μετάσχει στην ενιαία παράβαση. Πράγματι, για ορισμένες από τις επιχειρήσεις τις οποίες αφορά η προσβαλλόμενη απόφαση, όπως οι ιταλικές εταιρίες Cisal Rubinetteria SpA, Mamoli Robinetteria SpA, Rubineterrie Teoerema SpA, RAF Rubinetteria SpA και Zucchetti Rubinetteria SpA, η Επιτροπή κατέληξε με τη σκέψη 879 της προσβαλλόμενης απόφασης ότι δεν μπορούσαν να θεωρηθούν ως μετέχουσες στην ενιαία παράβαση, δεδομένου ότι η Επιτροπή δεν διέθετε στοιχεία που να αποδεικνύουν ότι είχαν μετάσχει σε συζητήσεις σχετικές με τις τρεις υποκατηγορίες προϊόντων εκτός της Ιταλίας. Αντιθέτως, η Επιτροπή απέδειξε με την προσβαλλόμενη απόφαση ότι μια κεντρική ομάδα, αποτελούμενη από πέντε τουλάχιστον επιχειρήσεις, κατασκεύαζε προϊόντα δύο υποκατηγοριών και ότι μετείχε, μέσω συντονιστικών οργάνων και ενώσεων για δύο υποκατηγορίες, σε αθέμιτες πρακτικές σχετικές με τρεις ή δύο, αντιστοίχως, υποκατηγορίες προϊόντων, σε όλα τα οικεία κράτη μέλη ή στην πλειονότητα αυτών (βλ. αιτιολογικές σκέψεις 792, 853 και 854 της προσβαλλόμενης απόφασης). Η εμπλοκή της κεντρικής αυτής ομάδας επιχειρήσεων στις διάφορες αθέμιτες πρακτικές καταδεικνύει, επομένως, την ύπαρξη συνολικού σχεδίου, έστω και αν ουδεμία εκ των επιχειρήσεων αυτών κατασκεύαζε προϊόντα όλων των υποκατηγοριών.

70 Αφετέρου, απορριπτέο είναι και το επιχείρημα των προσφευγουσών ότι η Επιτροπή δεν μπορεί, ελλείψει εξαιρετικών περιστάσεων όπως συμβαίνει εν προκειμένω, να διαπιστώσει τη συμμετοχή επιχειρήσεων σε ενιαία παράβαση σχετική με υποκατηγορίες προϊόντων τα οποία αυτές δεν κατασκευάζουν. Κατ' αρχάς, το επιχείρημα αυτό, το οποίο αφορά το ζήτημα αν είναι δυνατόν επιχείρηση που δεν κατασκευάζει κεραμικά μπάνιου να μετέχει σε σύμπραξη σχετική και με αυτά τα προϊόντα, είναι άσχετο με το ζήτημα αν πληρούνται οι προϋποθέσεις για να στοιχειοθετηθεί ενιαία παράβαση σχετική με τρεις υποκατηγορίες προϊόντων. Εν πάση περιπτώσει, όπως προκύπτει από την προπαρατεθείσα στην ανωτέρω σκέψη 25 νομολογία, είναι δυνατό μια επιχείρηση να κριθεί υπεύθυνη για παράβαση η οποία καλύπτει και προϊόντα που αυτή δεν κατασκευάζει, αν γνώριζε όλες τις αντίθετες προς τον ανταγωνισμό ενέργειες τις οποίες σχεδίαζαν ή εφάρμοζαν οι λοιποί μετέχοντες στη σύμπραξη προς επίτευξη κοινών σκοπών.

71 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν, τρίτον, ότι το κέντρο βάρους της παράβασης ήταν διαφορετικό για καθεμία από τις τρεις υποκατηγορίες προϊόντων. Κατ' αυτές, μολονότι ορισμένες από τις ενέργειες που περιγράφονται στην προσβαλλόμενη απόφαση αφορούσαν περισσότερες από μία από τις τρεις αυτές υποκατηγορίες, το γεγονός ότι η επίμαχη παράβαση κάλυπτε πλείονες υποκατηγορίες δεν αρκεί για να χαρακτηριστεί ως ενιαία. Η επιχειρηματολογία του έχει συναφώς δύο σκέλη.

72 Με το πρώτο σκέλος, οι προσφεύγουσες διατείνονται ότι τόσο η συντονισμένη ετήσια αύξηση των τιμών όσο και η ανταλλαγή εμπορικά ευαίσθητων πληροφοριών αφορούσαν τις περισσότερες φορές μία μόνον από τις τρεις υποκατηγορίες προϊόντων και κάλυπταν ορισμένα μόνον από τα οικεία έξι κράτη μέλη.

73 Συναφώς επιβάλλεται, κατ' αρχάς, η διαπίστωση ότι ναι μεν, όπως ισχυρίζονται και οι προσφεύγουσες, οι συναντήσεις των επαγγελματικών ενώσεων αφορούσαν, στην πλειονότητά τους, μία μόνον υποκατηγορία προϊόντων σε ένα μόνον κράτος μέλος, το γεγονός όμως αυτό δεν αναιρεί τη διαπίστωση ότι οι οικείες επιχειρήσεις συντόνιζαν τις αντίθετες προς τον ανταγωνισμό πρακτικές τους για καθεμία από τις τρεις υποκατηγορίες προϊόντων.

74 Εν συνεχεία, επισημαίνεται ότι, όπως αναγνωρίζουν και οι προσφεύγουσες με τα δικόγραφά τους, ενέργειες για τις συντονισμένες αυξήσεις των τιμών των τριών υποκατηγοριών προϊόντων γίνονταν, τουλάχιστον περιστασιακά, στο πλαίσιο τόσο του ASI και του SFP όσο και του IFS. Υπό τις συνθήκες αυτές, το γεγονός ότι οι συντονισμένες αυξήσεις για όλο το εύρος των προϊόντων ήσαν πιο αραιές, ή ακόμη και ανύπαρκτες, για ορισμένες από τις τρεις υποκατηγορίες προϊόντων σε ορισμένα άλλα από τα οικεία κράτη μέλη, ήτοι στο Βέλγιο, τη Γαλλία και την Ιταλία, δεν μεταβάλλει τη διαπίστωση ότι τέτοιες συντονισμένες αυξήσεις για όλο το εύρος των προϊόντων συνέβαιναν στη Γερμανία, τις Κάτω Χώρες και την Αυστρία.

75 Επιπλέον, αντιθέτως προς τα όσα υποστηρίζουν οι προσφεύγουσες, το γεγονός ότι αυτές παραδέχθηκαν ότι οι αντίθετες προς τον ανταγωνισμό πρακτικές τους που συνδέονταν με συγκεκριμένες περιστάσεις, όπως η εισαγωγή του ευρώ, η αύξηση του κόστους των πρώτων υλών ή η λειτουργία νέων διοδίων, συνίσταντο σε συντονισμένες αυξήσεις τιμών καταδεικνύει την ύπαρξη σχέσης συμπληρωματικότητας μεταξύ των αντίθετων προς τον ανταγωνισμό πρακτικών οι οποίες αφορούσαν την καθεμία από τις τρεις υποκατηγορίες προϊόντων χωριστά, ανεξαρτήτως του ότι οι ως άνω συγκυριακές πρακτικές ήσαν δευτερεύουσας σημασίας σε σχέση με τις επαναλαμβανόμενες ανά τακτά διαστήματα πρακτικές της συντονισμένης αύξησης των τιμών. Το ίδιο ισχύει και για την πρακτική της ανταλλαγής εμπορικά ευαίσθητων πληροφοριών, σε σχέση με την οποία οι προσφεύγουσες αναγνώρισαν ρητώς ότι αφορούσε περισσότερες από μία από τις τρεις υποκατηγορίες προϊόντων. Το γεγονός ότι η πρακτική αυτή ήταν δευτερεύουσα σε σχέση με εκείνη της συντονισμένης ετήσιας αύξησης των τιμών στερείται σημασίας για τον χαρακτηρισμό των επίμαχων πρακτικών ως «ενιαίας παράβασης».

76 Τέλος, όπως ορθώς υπογραμμίζει η Επιτροπή στα δικόγραφά της, το γεγονός ότι οι προσφεύγουσες υπέβαλαν, όπως προεκτέθηκε στην ανωτέρω σκέψη 5, αίτηση μη επιβολής προστίμου, δυνάμει της ανακοίνωσης του 2002 για τη συνεργασία, ως προς το σύνολο των προϊόντων του τομέα «είδη υγιεινής» συνιστά κρίσιμο πραγματικό στοιχείο για τη διαπίστωση της ύπαρξης ενιαίας παράβασης. Αντιθέτως προς τα όσα υποστήριξαν οι προσφεύγουσες με τις απαντήσεις τους στα ερωτήματα του Γενικού Δικαστηρίου κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, το ως άνω στοιχείο είναι ενδεικτικό τουλάχιστον του ότι θεωρούσαν ότι οι επίμαχες πρακτικές στις οποίες εμπλέκονταν άμεσα, ως προς τις βρύσες μπάνιου και τις ντουζιέρες, συνδέονταν μεταξύ τους και αποτελούσαν τμήμα μίας και της αυτής παράβασης.

77 Επομένως, το πρώτο σκέλος της επιχειρηματολογίας των προσφευγουσών, όπως συνοψίστηκε στην ανωτέρω σκέψη 72, πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμο.

78 Με το δεύτερο σκέλος της επιχειρηματολογίας τους, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι η διάρκεια των παραβάσεων ποίκιλλε για καθεμία από τις τρεις υποκατηγορίες προϊόντων, τόσο στο Βέλγιο όσο και στη Γερμανία, τη Γαλλία και την Ιταλία. Παρατηρούν ότι δεν είναι δυνατό να υπήρξε ενιαία παράβαση και για τις τρεις υποκατηγορίες προϊόντων η οποία ξεκίνησε το 1994, καθόσον, στη Γερμανία, η παράβαση σχετικά με τις βρύσες μπάνιου άρχισε μόλις το 1998, ενώ η αντίστοιχη για τα κεραμικά μπάνιου μόλις το 2000.

79 Συναφώς τονίζεται ότι, αφενός, η Επιτροπή επ' ουδενί έκρινε ότι η ενιαία παράβαση διήρκεσε σε σχέση και με τις τρεις υποκατηγορίες προϊόντων, σε όλα τα κράτη μέλη, από τις 12 Οκτωβρίου 1994, το νωρίτερο, έως τις 9 Νοεμβρίου 2000, διαπίστωσε όμως ότι η ενιαία παράβαση εξελίχθηκε και προσαρμοζόταν, κατά τη διάρκεια της περιόδου αυτής, στις συνθήκες των οικείων κρατών μελών. Η ως άνω διαπίστωση προκύπτει από το άρθρο 1 της προσβαλλόμενης απόφασης, στο οποίο η Επιτροπή διευκρίνισε επακριβώς τις περιόδους και τα εδάφη όπου οι υπεύθυνες για την παράβαση επιχειρήσεις μετείχαν στις διάφορες αθέμιτες πρακτικές, σε σχέση με καθεμία από τις τρεις υποκατηγορίες προϊόντων και ως μέρος της ενιαίας παράβασης. Αφετέρου, το γεγονός ότι οι επίμαχες αθέμιτες πρακτικές ξεκίνησαν σε διαφορετικές ημερομηνίες ανάλογα με το κράτος μέλος και την υποκατηγορία προϊόντων δεν επηρεάζει ούτε στο ελάχιστο τη διαπίστωση, την οποία δεν αμφισβητούν άλλωστε ούτε οι προσφεύγουσες, ότι υπήρχε σε μεγάλο βαθμό, τόσο από πλευράς αντικειμένου όσο και από γεωγραφική και χρονική άποψη, αλληλοεπικάλυψη μεταξύ των αθέμιτων πρακτικών σε σχέση με όλα τα οικεία προϊόντα. Σημειωτέον δε, όσον αφορά ειδικότερα τις προσφεύγουσες, ότι, όπως διαπίστωσε και η Επιτροπή με τον πίνακα Δ της προσβαλλόμενης απόφασης, μετείχαν σε αθέμιτες πρακτικές οι οποίες εφαρμόζονταν στο Βέλγιο, τη Γερμανία, τη Γαλλία και την Αυστρία, αφορούσαν τις δύο υποκατηγορίες προϊόντων που κατασκεύαζαν και είχαν εν μέρει διαφορετικές διάρκειες, πλην ενός κοινού διαστήματος από τις 16 Οκτωβρίου 1992 έως τις 15 Ιουλίου 2004.

80 Επομένως, το δεύτερο σκέλος της επιχειρηματολογίας των προσφευγουσών, όπως συνοψίστηκε στην ανωτέρω σκέψη 78, πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμο.

81 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν, τέταρτον, ότι η απλή επίγνωση ότι ενδέχεται να λαμβάνει χώρα κάποια αντίθετη προς τον ανταγωνισμό πρακτική, εν προκειμένω σε μία από τις τρεις υποκατηγορίες προϊόντων η οποία περιλαμβάνει προϊόντα που οι ίδιες δεν κατασκεύαζαν, δεν πρέπει να έχει ως αποτέλεσμα τον εκ νέου χαρακτηρισμό δύο χωριστών παραβάσεων ως μίας ενιαίας παράβασης. Ειδικότερα, επισημαίνουν ότι, μολονότι σε ορισμένες περιπτώσεις «υποψιάστηκαν ότι μπορεί να υπήρχε μηχανισμός για τη συντονισμένη ετήσια αύξηση των τιμών και στον τομέα των κεραμικών μπάνιου», εντούτοις δεν γνώριζαν τις αθέμιτες πρακτικές που αναπτύσσονταν στο πλαίσιο των επαγγελματικών ενώσεων οι οποίες είχαν ως εξειδικευμένο αντικείμενο τα εν λόγω προϊόντα.

82 Επ' αυτού διαπιστώνεται πάντως ότι, όπως παρατηρεί η Επιτροπή, οι προσφεύγουσες αναγνωρίζουν ρητώς με τα δικόγραφά τους ότι γινόταν συντονισμένη αύξηση τιμών στο πλαίσιο δύο οργάνων συντονισμού των οποίων ήσαν μέλη, συγκεκριμένα δε του ASI και του SFP. Υπό τις συνθήκες αυτές, η Επιτροπή μπορούσε ευλόγως να συναγάγει το συμπέρασμα ότι οι προσφεύγουσες τουλάχιστον γνώριζαν τις αντίθετες προς τον ανταγωνισμό πρακτικές που εφαρμόζονταν σε σχέση με τα κεραμικά μπάνιου τα οποία δεν κατασκεύαζαν. Με αυτά τα δεδομένα, η απόφαση της Επιτροπής να κρίνει τις προσφεύγουσες συνυπεύθυνες για την επίμαχη ενιαία παράβαση είναι σύμφωνη με την προπαρατεθείσα στις ανωτέρω σκέψεις 24 έως 26 νομολογία.

83 Κατά συνέπεια, το ως άνω επιχείρημα είναι απορριπτέο ως αβάσιμο.

84 Κατόπιν του συνόλου των διαπιστώσεων που περιέχονται στις ανωτέρω σκέψεις 66 έως 83, επιβάλλεται το συμπέρασμα ότι τα επιχειρήματα των προσφευγουσών σχετικά με τις, κατά την άποψή τους, αντικειμενικές ενδείξεις ύπαρξης χωριστών παραβάσεων, δεν μπορούν, ούτε το καθένα μεμονωμένο ούτε σε συνδυασμό μεταξύ τους, να ανατρέψουν τη διαπίστωση της Επιτροπής ότι υφίστατο μία ενιαία παράβαση στην οποία μετείχαν οι προσφεύγουσες. Συνεπώς, όλα τα σχετικά επιχειρήματα των προσφευγουσών πρέπει να απορριφθούν ως αβάσιμα.

Επί των επιχειρημάτων των προσφευγουσών σχετικά με πραγματικά στοιχεία τα οποία η Επιτροπή δεν έλαβε ορθώς υπόψη στην προσβαλλόμενη απόφαση

85 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι ουδεμία από τις δέκα ενδείξεις τις οποίες έλαβε υπόψη η Επιτροπή στην προσβαλλόμενη απόφαση, όπως υπενθυμίστηκαν στις ανωτέρω σκέψεις 41 έως 51, δικαιολογεί το συμπέρασμα ότι υπήρχε μία ενιαία παράβαση.

86 Η Επιτροπή αντικρούει το επιχείρημα αυτό.

87 Πρώτον, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι η εκτίμηση της Επιτροπής, η οποία διατυπώνεται στην αιτιολογική σκέψη 797 της προσβαλλόμενης απόφασης και υπενθυμίστηκε με την ανωτέρω σκέψη 41, ότι δηλαδή υπήρχε μια κεντρική ομάδα επιχειρήσεων, δεν δικαιολογεί το συμπέρασμα ότι επρόκειτο για ενιαία παράβαση, καθόσον καμία από αυτές δεν κατασκεύαζε προϊόντα και των τριών υποκατηγοριών και δεν είχε μετάσχει στη σύμπραξη και στα έξι από τα οικεία κράτη μέλη.

88 Συναφώς υπενθυμίζεται ότι, όπως προεκτέθηκε στην ανωτέρω σκέψη 70, το γεγονός ότι καμία από τις επιχειρήσεις στις οποίες καταλογίστηκε ευθύνη με την προσβαλλόμενη απόφαση δεν κατασκεύαζε προϊόντα και των τριών υποκατηγοριών και δεν ασκούσε δραστηριότητα σε όλα τα οικεία κράτη μέλη δεν ανατρέπει τη διαπίστωση ότι υπήρχε μια αριθμητικά περιορισμένη αλλά συνεκτική ομάδα πέντε τουλάχιστον επιχειρήσεων που εμπλέκονταν στις ίδιες πρακτικές συντονισμένης αύξησης των τιμών έναντι της κοινής τους πελατείας, ως προς δύο από τις τρεις υποκατηγορίες προϊόντων και εδαφών, μέσω των ενώσεων οι οποίες λειτουργούσαν στα ίδια αυτά εδάφη. Το ως άνω στοιχείο καταδεικνύει

ότι, για ορισμένες τουλάχιστον από τις επιχειρήσεις στις οποίες καταλογίστηκε ευθύνη με την προσβαλλόμενη απόφαση, οι εφαρμοσθείσες πρακτικές συνιστούσαν τμήμα ενός συνολικού σχεδίου που στοιχειοθετεί ενιαία παράβαση.

89 Ως εκ τούτου, το πρώτο επιχείρημα των προσφευγουσών είναι απορριπτέο ως αβάσιμο.

90 Δεύτερον, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι είναι εσφαλμένη η εκτίμηση, η οποία διατυπώνεται στην αιτιολογική σκέψη 798 της προσβαλλόμενης απόφασης και υπενθυμίστηκε με την ανωτέρω σκέψη 42, ότι η κεντρική ομάδα επιχειρήσεων μετείχε σε συμφωνίες με τα χαρακτηριστικά συμπαιγνίας σε όλα τα οικεία κράτη μέλη ή σε ορισμένα από αυτά, ενώ ήταν μέλος και ενός οργάνου συντονισμού. Συγκεκριμένα, κατά τις προσφεύγουσες, από τις δεκατρείς ενώσεις για τις οποίες γίνεται λόγος στην προσβαλλόμενη απόφαση, μόνον τρία όργανα συντονισμού κάλυπταν το σύνολο των τριών υποκατηγοριών προϊόντων και μόνον τρεις άλλες ενώσεις μπορούν να θεωρηθούν ότι κάλυπταν δύο από τις τρεις αυτές υποκατηγορίες. Επιπλέον, τα ίδια αυτά όργανα και οι ίδιες ενώσεις κάλυπταν και πλήθος άλλων υποκατηγοριών προϊόντων, πέραν των τριών επίμαχων εν προκειμένω.

91 Κατ' αρχάς υπογραμμίζεται ότι, ακόμη και αν υποτεθεί ότι αποδεικνυόταν ότι, όπως ισχυρίζονται οι προσφεύγουσες, υπήρχαν μόνον τρία όργανα συντονισμού και τρεις ενώσεις για δύο υποκατηγορίες προϊόντων, και όχι οκτώ ενώσεις σχετικές με τουλάχιστον δύο από τις τρεις υποκατηγορίες προϊόντων, όπως κατέληξε η Επιτροπή με την αιτιολογική σκέψη 796, δεύτερη περίπτωση, της προσβαλλόμενης απόφασης, τούτο δεν θα αναιρούσε τη διαπίστωση ότι οι επίμαχες αθέμιτες πρακτικές εφαρμόζονταν και συντονίζονταν, τουλάχιστον εν μέρει, στο πλαίσιο των ίδιων επαγγελματικών ενώσεων.

92 Στη συνέχεια, το γεγονός που επισημαίνουν οι προσφεύγουσες, ότι δηλαδή ορισμένα από τα ως άνω όργανα συντονισμού και τις ενώσεις για δύο υποκατηγορίες ασχολούνταν και με υποκατηγορίες προϊόντων οι οποίες δεν αποτελούν αντικείμενο της προσβαλλόμενης απόφασης, δεν θέτει εν αμφιβόλω τη διαπίστωση ότι αυτά τα όργανα και οι ενώσεις συντόνιζαν τις αντίθετες προς τον ανταγωνισμό πρακτικές για περισσότερες από μία εκ των υποκατηγοριών που αφορά η προσβαλλόμενη απόφαση.

93 Τέλος, το επιχείρημα των προσφευγουσών ότι τα στοιχεία του φακέλου της Επιτροπής δεν αποδεικνύουν ότι οι επιχειρήσεις που μετείχαν στις ενώσεις με εξειδικευμένο αντικείμενο ενδιαφέρονταν και για άλλες υποκατηγορίες προϊόντων, πέραν εκείνης για την οποία οργανώνονταν βασικά οι σχετικές συναντήσεις, διαψεύδεται από τα πραγματικά περιστατικά. Επ' αυτού, αφενός, πρέπει να γίνει δεκτό ότι οι προσφεύγουσες ουδέν συγκεκριμένο επιχείρημα προβάλλουν προκειμένου να ανατρέψουν, παραδείγματος χάρη, τη διαπίστωση, στην οποία προέβη η Επιτροπή με την αιτιολογική σκέψη 801 της προσβαλλόμενης απόφασης, ότι στη Γερμανία τα μέλη της ADA, ένωσης που αφορούσε τις ντουζιέρες, γνωστοποίησαν στα μέλη της AGSI, ένωσης με εξειδικευμένο αντικείμενο τις βρύσες μπάνιου, την πρόθεσή τους να αυξήσουν τις τιμές τους με αφορμή την εισαγωγή του ευρώ. Είναι δε απορριπτέο ως αβάσιμο το επιχείρημα που προβάλλουν συναφώς οι προσφεύγουσες, ότι δηλαδή η γνωστοποίηση της πληροφορίας αυτής στερείται σημασίας εν προκειμένω διότι έγινε επ' ευκαιρία συγκεκριμένου γεγονότος. Πράγματι, το ως άνω επιχείρημα επ' ουδενί αναιρεί τη διαπίστωση ότι υπήρχε επικοινωνία μεταξύ των διαφόρων ενώσεων οι οποίες αφορούσαν διαφορετικές υποκατηγορίες προϊόντων. Αφετέρου, πρέπει να σημειωθεί ότι οι προσφεύγουσες δεν αμφισβητούν τις διαπιστώσεις στις οποίες προέβη η Επιτροπή, παραδείγματος χάρη με την αιτιολογική σκέψη 800 της προσβαλλόμενης απόφασης, όπου αναφέρεται ότι τα μέλη της Euroitalia μετείχαν σε συζητήσεις που αφορούσαν κυρίως τις βρύσες μπάνιου, ταυτόχρονα όμως ενημερώνονταν επίσης, επικουρικά, για τις εξελίξεις ως προς τα κεραμικά μπάνιου.

94 Ως εκ τούτου, το δεύτερο επιχείρημα των προσφευγουσών πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμο.

95 Τρίτον, όσον αφορά την εκτίμηση της Επιτροπής, η οποία διατυπώνεται στην αιτιολογική σκέψη 803 της προσβαλλόμενης απόφασης και υπενθυμίστηκε με την ανωτέρω σκέψη 43, ότι δηλαδή τόσο η διάρθρωση όσο και οι μηχανισμοί της διανομής ήσαν κοινοί, οι προσφεύγουσες διευκρινίζουν ότι δεν αμφισβητούν την ύπαρξη κοινής βάσης πελατών και κοινού συστήματος διανομής σε τρία επίπεδα. Θεωρούν όμως ότι τα ως άνω στοιχεία δεν είναι κρίσιμα για τη διαπίστωση της ύπαρξης μίας ενιαίας παράβασης, εφόσον οι τρεις υποκατηγορίες προϊόντων είναι χωριστές μεταξύ τους και οι χονδρέμποροι αγοράζουν και πλήθος άλλων προϊόντων πέραν εκείνων που αφορά η προσβαλλόμενη απόφαση.

96 Επ' αυτού τονίζεται ότι, αντιθέτως προς τα όσα ισχυρίζονται οι προσφεύγουσες, και όπως ήδη διαπιστώθηκε στην ανωτέρω σκέψη 60, το γεγονός ότι οι κατασκευαστές προϊόντων των τριών επίμαχων υποκατηγοριών, στους οποίους απευθύνεται η προσβαλλόμενη απόφαση, έχουν κοινή πελατεία, ήτοι τους χονδρεμπόρους προϊόντων για μπάνια, εξηγεί για ποιους λόγους ήταν προς το συμφέρον όλων των οικείων επιχειρήσεων να συντονίζουν τις αυξήσεις τιμών στα είδη υγιεινής.

97 Εξάλλου, τα επιχειρήματα που προέβαλαν οι προσφεύγουσες σε απάντηση προς τα ερωτήματα του Γενικού Δικαστηρίου κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ότι δηλαδή η περιοδική αύξηση των τιμών οφειλόταν σε αντικειμενικό παράγοντα, συγκεκριμένα δε στην κατάρτιση, εκ μέρους των χονδρεμπόρων, των τιμοκαταλόγων τους για το επόμενο έτος, ότι οι χονδρέμποροι ουδέποτε αντιτέθηκαν σε αύξηση των τιμών, την οποία εν πάση περιπτώσει, μετακύλιαν στους δικούς τους πελάτες ή ακόμη ότι αγόραζαν ευρύτερη γκάμα υποκατηγοριών προϊόντων από τις τρεις που αφορά η προσβαλλόμενη απόφαση, δεν αναιρούν το υπομνησθέν στην αμέσως προηγούμενη σκέψη συμπέρασμα ότι οι κατασκευαστές των οποίων η δραστηριότητα σχετιζόταν με τις συγκεκριμένες τρεις υποκατηγορίες προϊόντων θεωρούσαν ότι είχαν συμφέρον να συντονίζουν τη συμπεριφορά τους ως προς τις ετήσιες αυξήσεις των τιμών που χρέωναν στην κοινή τους πελατεία.

98 Ως εκ τούτου, το τρίτο επιχείρημα των προσφευγουσών είναι απορριπτέο ως αβάσιμο.

99 Τέταρτον, όσον αφορά την κοινή διάρθρωση και τους κοινούς μηχανισμούς των αντίθετων προς τον ανταγωνισμό πρακτικών, που αποτελούν το αντικείμενο της αιτιολογικής σκέψης 806 της προσβαλλόμενης απόφασης και αναλύθηκαν με την ανωτέρω σκέψη 44, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι η διαπίστωση περί της ομοιότητας αυτών έρχεται σε αντίθεση με το γεγονός ότι οι ημερομηνίες εκδήλωσης των αντίθετων προς τον ανταγωνισμό πρακτικών δεν ήταν οι ίδιες για τις τρεις υποκατηγορίες προϊόντων ούτε για όλα τα οικεία κράτη μέλη. Άλλωστε, οι όποιες ομοιότητες οφείλονταν στο ίδιο το σύστημα διανομής σε τρία επίπεδα, λόγω του οποίου οι κατασκευαστές ειδών υγιεινής αναγκάζονταν να ανακοινώνουν τις αυξήσεις τους κατά τις ίδιες ακριβώς χρονικές περιόδους μέσα στο έτος και πάντοτε υπό τη μορφή ποσοστού επί των τιμών.

100 Συναφώς πρέπει να επισημανθεί, όπως παρατηρεί και η Επιτροπή στα δικόγραφά της, ότι, μολονότι οι περίοδοι εκδήλωσης των αντίθετων προς τον ανταγωνισμό πρακτικών όντως διέφεραν ανάλογα με την υποκατηγορία προϊόντων και το οικείο κράτος μέλος, εντούτοις δεν αμφισβητείται ότι, όσον αφορά τις ετήσιες αυξήσεις τιμών, σχεδόν ολόιδιες αντίθετες προς τον ανταγωνισμό πρακτικές εκδηλώθηκαν σε σχέση με καθεμία από τις τρεις υποκατηγορίες προϊόντων και σε καθένα από τα οικεία κράτη μέλη, και μάλιστα αδιαλείπτως από τις 16 Οκτωβρίου 1992 έως τις 9 Νοεμβρίου 2004.

101 Αφετέρου, το επιχείρημα των προσφευγουσών ότι οι αντίθετες προς τον ανταγωνισμό πρακτικές ήσαν παρόμοιες ακριβώς λόγω του συστήματος διανομής σε τρία επίπεδα, μάλλον δεν αποδυναμώνουν, αλλά αντιθέτως ενισχύουν τη διαπίστωση ότι οι κατασκευαστές των οποίων η δραστηριότητα σχετιζόταν με τις τρεις συγκεκριμένες υποκατηγορίες προϊόντων είχαν συμφέρον να συντονίζουν τις αυξήσεις των τιμών τους.

102 Ως εκ τούτου, το τέταρτο επιχείρημα των προσφευγουσών πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμο.

103 Πέμπτον, όσον αφορά την εκτίμηση της Επιτροπής, η οποία διατυπώνεται στην αιτιολογική σκέψη 810 της προσβαλλόμενης απόφασης και υπενθυμίστηκε με την ανωτέρω σκέψη 45, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι η ομοιότητα των αθέμιτων πρακτικών που συνδέονταν με συγκεκριμένα γεγονότα ουδεμία επιρροή ασκεί εν προκειμένω, καθόσον οι πρακτικές αυτές είχαν δευτερεύουσα σημασία, ουδέποτε αφορούσαν και τα έξι κράτη μέλη στα οποία αναφέρεται η προσβαλλόμενη απόφαση και δεν κάλυπταν πάντοτε και τις τρεις επίμαχες υποκατηγορίες προϊόντων.

104 Επ' αυτού υπογραμμίζεται, αφενός, ότι οι προσφεύγουσες δεν αμφισβητούν τις διαπιστώσεις στις οποίες προέβη η Επιτροπή, ιδίως με την αιτιολογική σκέψη 811 της προσβαλλόμενης απόφασης, ότι δηλαδή το 2004 οι κατασκευαστές συντόνισαν τις τιμές τους σε πέντε κράτη μέλη, κατόπιν της αύξησης που σημειώθηκε στο κόστος των πρώτων υλών. Αφετέρου, οι προσφεύγουσες δεν θέτουν εν αμφιβόλω ούτε το στοιχείο το οποίο η Επιτροπή ανέφερε εν είδει παραδείγματος σε υποσημείωση της σελίδας 1104 της προσβαλλόμενης απόφασης, ότι δηλαδή σε συνάντηση που πραγματοποίησαν στις 17 Ιανουαρίου 2003 οι παραγωγοί κεραμικών μπάνιου αντάλλαξαν πληροφορίες σχετικές με τις πωλήσεις όσον αφορά τις ντουζιέρες και τα κεραμικά μπάνιου. Επομένως, οι διαπιστώσεις αυτές της Επιτροπής μάλλον επιβεβαιώνουν, παρά αποκλείουν, ότι υπήρξαν, τουλάχιστον τα έτη 2003 και 2004, συντονισμένες ενέργειες των οικείων επιχειρήσεων στα διάφορα κράτη μέλη ως προς τις επίμαχες τρεις υποκατηγορίες προϊόντων, ενίοτε και εξ αφορμής συγκεκριμένων γεγονότων.

105 Ως εκ τούτου, το πέμπτο επιχείρημα των προσφευγουσών είναι απορριπτέο ως αβάσιμο.

106 Έκτον, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι οι εκτιμήσεις της Επιτροπής, οι οποίες διατυπώθηκαν στην αιτιολογική σκέψη 818 της προσβαλλόμενης απόφασης και υπενθυμίστηκαν με την ανωτέρω σκέψη 46, όσον αφορά τους διασυνοριακούς δεσμούς μεταξύ των επίμαχων αθέμιτων πρακτικών, δεν είναι κρίσιμες για τον προσδιορισμό της έκτασης της παράβασης ως προς τις κατηγορίες προϊόντων.

107 Διευκρινίζεται συναφώς ότι, όπως ορθώς ισχυρίζονται οι προσφεύγουσες, η ύπαρξη διασυνοριακών δεσμών μεταξύ των επίμαχων αθέμιτων πρακτικών δεν αρκεί από μόνη της για να αποδείξει ότι η διαπιστωθείσα παράβαση κάλυπτε τις τρεις υποκατηγορίες προϊόντων. Αντιθέτως, η ύπαρξη των διασυνοριακών αυτών δεσμών επιβεβαιώνει μάλλον ότι ήταν απαραίτητο οι επίμαχες αθέμιτες πρακτικές να εφαρμόζονται συντονισμένα στα διάφορα κράτη μέλη όπου οι κατασκευαστές, των οποίων η δραστηριότητα σχετιζόταν με τις τρεις αυτές υποκατηγορίες προϊόντων, ασκούσαν την εν λόγω δραστηριότητα.

108 Επιβάλλεται η διαπίστωση, αφενός, ότι, μολονότι η ύπαρξη διασυνοριακών δεσμών δεν συνιστά, αυτή καθ' εαυτήν, αντικειμενική ένδειξη ότι υφίσταται συνολικό σχέδιο, καταδεικνύει πάντως εν προκειμένω, υπό το πρίσμα και των λοιπών αντικειμενικών στοιχείων που επισήμανε η Επιτροπή, ότι η εφαρμογή των επίμαχων αθέμιτων πρακτικών έπρεπε να συντονίζεται σε όλο το γεωγραφικό της εύρος. Αφετέρου, και εν πάση περιπτώσει, ο ως άνω παράγοντας δεν ανατρέπει τις διαπιστώσεις στις οποίες προέβη εξάλλου η Επιτροπή σε σχέση με την ύπαρξη συνολικού σχεδίου.

109 Υπό τις συνθήκες αυτές, το έκτο επιχείρημα των προσφευγουσών πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμο.

110 Έβδομον, όσον αφορά την εκτίμηση της Επιτροπής, η οποία διατυπώνεται στις αιτιολογικές σκέψεις 818 και 824 της προσβαλλόμενης απόφασης και υπενθυμίστηκε με την ανωτέρω σκέψη 48, σχετικά, αφενός, με τη ροή εμπορικών συναλλαγών μεταξύ κρατών μελών και, αφετέρου, με την κεντρική τιμολόγηση στις περιπτώσεις των πολυεθνικών εταιριών, οι προσφεύγουσες θεωρούν ότι η συγκεκριμένη εκτίμηση στερείται σημασίας για την ανάλυση του ζητήματος της ύπαρξης ενιαίας παράβασης που καλύπτει περισσότερα προϊόντα.

111 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, όπως ορθώς υποστηρίζουν οι προσφεύγουσες, κανένας από τους δύο παράγοντες για τους οποίους γίνεται λόγος στην αμέσως προηγούμενη σκέψη δεν αρκεί από μόνος του για να αποδείξει ότι υφίσταται εν προκειμένω μάλλον ενιαία παράβαση, και όχι χωριστές παραβάσεις.

112 Εντούτοις δεν αμφισβητείται, αφενός, ότι μέσω της κεντρικής τιμολόγησης οι μεγάλες πολυεθνικές εταιρίες, οι οποίες ασκούν δραστηριότητες σχετικές με μία ή περισσότερες από τις υποκατηγορίες προϊόντων και εκπροσωπούνταν στις αντίστοιχες επαγγελματικές ενώσεις (όπως το ASI, το IFS, η Michelangelo και το SFP), μπορούσαν να λάβουν υπόψη τις πληροφορίες που περιέρχονταν σε γνώση τους κατά τη διάρκεια των συναντήσεων των ενώσεων για δύο υποκατηγορίες προϊόντων, προκειμένου να καθορίσουν σε κεντρικό επίπεδο την τιμή τους ως προς όλες τις γεωγραφικές ζώνες και όλες τις υποκατηγορίες προϊόντων που κατασκεύαζαν. Αφετέρου, είναι επίσης αληθές ότι η ροή εμπορικών συναλλαγών μεταξύ κρατών μελών καταδεικνύει ότι οι επίμαχες αθέμιτες πρακτικές εκτείνονταν σε περισσότερα κράτη μέλη.

113 Επομένως, οι δύο παράγοντες που εξετάστηκαν στην αμέσως προηγούμενη σκέψη μάλλον επιβεβαιώνουν, υπό το πρίσμα των ενδείξεων τις οποίες έλαβε υπόψη η Επιτροπή, όπως απαριθμήθηκαν στις ανωτέρω σκέψεις 41 έως 45, ότι ήταν προς το συμφέρον των οικείων επιχειρήσεων να προχωρούν σε συντονισμένη αύξηση των τιμών τους. Εξάλλου επιβάλλεται η διαπίστωση ότι οι ως άνω δύο παράγοντες δεν μπορούν, εν πάση περιπτώσει, να αποδυναμώσουν τις λοιπές εκτιμήσεις στις οποίες στηρίχθηκε η Επιτροπή για να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι υπήρχε μία ενιαία παράβαση.

114 Ως εκ τούτου, το έβδομο επιχείρημα των προσφευγουσών είναι απορριπτέο ως αβάσιμο.

115 Όγδοον, όσον αφορά την εκτίμηση της Επιτροπής, η οποία διατυπώνεται στην αιτιολογική σκέψη 845 της προσβαλλόμενης απόφασης και υπενθυμίστηκε με την ανωτέρω σκέψη 49, σχετικά με την αντικειμενική σχέση μεταξύ των τριών υποκατηγοριών προϊόντων, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι είναι άνευ σημασίας για τον χαρακτηρισμό της παράβασης ως ενιαίας το γεγονός ότι οι τρεις αυτές υποκατηγορίες θεωρείται ότι ανήκουν όλες στη γενικότερη ομάδα των «εμφανών» προϊόντων για τον χώρο του μπάνιου. Συγκεκριμένα, πλήθος άλλων υποκατηγοριών «εμφανών» προϊόντων, πέραν των τριών στις οποίες αναφέρεται η προσβαλλόμενη απόφαση, δεν έχουν αποτελέσει αντικείμενο παράνομων πρακτικών. Επιπλέον, ο όρος «εμφανή προϊόντα» δεν έχει, από οικονομικής άποψη, συγκεκριμένη σημασία.

116 Συναφώς υπενθυμίζεται ότι, όπως ήδη επισημάνθηκε στην ανωτέρω σκέψη 96, η διαπίστωση ότι οι τρεις υποκατηγορίες περιλαμβάνουν προϊόντα που πωλούνται στους ίδιους πελάτες στο πλαίσιο κοινού συστήματος διανομής αποτελεί κρίσιμο στοιχείο για την εκτίμηση του ζητήματος της ύπαρξης σχέσης συμπληρωματικότητας μεταξύ των επίμαχων αντίθετων προς τον ανταγωνισμό πρακτικών. Όπως προεκτέθηκε στην ανωτέρω σκέψη 97, το γεγονός ότι η προσβαλλόμενη απόφαση ορισμένα μόνον από τα «εμφανή» προϊόντα στον χώρο του μπάνιου, ήτοι τις βρύσες μπάνιου, τις ντουζιέρες και τα κεραμικά μπάνιου, δεν θίγει το συμπέρασμα ότι, τουλάχιστον για τις συγκεκριμένες τρεις υποκατηγορίες προϊόντων, υφίστατο αντικειμενική σχέση συμπληρωματικότητας, η οποία εξηγεί τη συντονισμένη αύξηση των τιμών από τις οικείες επιχειρήσεις.

117 Ως εκ τούτου, το όγδοο επιχείρημα των προσφευγουσών πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμο.

118 Ένατον, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι το ένατο και το δέκατο στοιχείο, τα οποία εκτέθηκαν στις αιτιολογικές σκέψεις 847 και 848 της προσβαλλόμενης απόφασης και υπενθυμίστηκαν με τις ανωτέρω σκέψεις 50 και 51, δεν δικαιολογούσαν το συμπέρασμα ότι υπήρχε εν προκειμένω μία ενιαία παράβαση.

119 Επ' αυτού όσον αφορά, αφενός, την εκτίμηση σχετικά με τη σταθερότητα, σε βάθος χρόνου, του μηχανισμού, η οποία διατυπώνεται στην αιτιολογική σκέψη 847 της προσβαλλόμενης απόφασης και υπενθυμίστηκε με την ανωτέρω σκέψη 50, διαπιστώνεται ότι, όπως ορθώς ισχυρίζονται οι προσφεύγουσες, το γεγονός ότι οι παράνομες συνεννοήσεις συνεχίζονταν επί μακρόν, ασχέτως αν ορισμένες επιχειρήσεις έπαυαν κάποια στιγμή να μετέχουν σε αυτές, δεν αρκεί από μόνο του για να αποδείξει ότι επίμαχες αθέμιτες πρακτικές συνιστούσαν μάλλον μία ενιαία παράβαση, παρά περισσότερες χωριστές.

120 Εντούτοις, το γεγονός αυτό επιβεβαιώνει εν προκειμένω, σε συνδυασμό και με τις λοιπές διαπιστώσεις της Επιτροπής, την ύπαρξη, στον τομέα της κατασκευής προϊόντων για τον χώρο του μπάνιου, συνολικού σχεδίου με σκοπό τη νόθευση του ανταγωνισμού, το οποίο εφαρμοζόταν επί μακρόν, ανεξαρτήτως του ότι ορισμένες επιχειρήσεις έπαυαν σε δεδομένη στιγμή να μετέχουν στην εν λόγω ενιαία παράβαση.

121 Όσον αφορά, αφετέρου, το γεγονός το οποίο επισημάνθηκε με την αιτιολογική σκέψη 848 της προσβαλλόμενης απόφασης και υπενθυμίστηκε με την ανωτέρω σκέψη 52, ότι δηλαδή πολλοί υπάλληλοι άλλαζαν επιχείρηση παραμένοντας όμως στον ίδιο τομέα δραστηριότητας, ότι οι επαγγελματικές τους δραστηριότητες σχετίζονταν με περισσότερες υποκατηγορίες προϊόντων και ότι εκπροσωπούσαν την αντίστοιχη επιχείρηση σε πλείονες από τις ενώσεις στο πλαίσιο των οποίων ελάμβαναν χώρα αθέμιτες πρακτικές, σημειώνεται ότι το στοιχείο ότι οι υπάλληλοι άλλαζαν επιχείρηση παραμένοντας όμως στον ίδιο πάντοτε τομέα δραστηριότητας δεν αποδεικνύει από μόνο του ότι οι σχετικές πρακτικές συνέθεταν μία ενιαία παράβαση και δεν αποτελούσαν χωριστές παραβάσεις.

122 Πάντως, το στοιχείο αυτό, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι οι ίδιοι υπάλληλοι εμπλέκονταν σε αθέμιτες πρακτικές σχετικές με περισσότερες της μίας υποκατηγορίες προϊόντων, στο πλαίσιο διαφόρων επαγγελματικών ενώσεων όπου ελάμβαναν χώρα οι οικείες πρακτικές, κατατείνουν στο συμπέρασμα, υπό το πρίσμα και των λοιπών στοιχείων που επισήμανε η Επιτροπή και που εξετάστηκαν ανωτέρω, ότι ήσαν πρόσφορες οι συνθήκες εφαρμογής ενός συνολικού σχεδίου με σκοπό τη νόθευση του ανταγωνισμού στο σύνολο του τομέα των ειδών υγιεινής.

123 Εν πάση περιπτώσει, οι δύο προαναφερθέντες στη σκέψη 118 παράγοντες δεν μπορούν να αποδυναμώσουν τη διαπίστωση της Επιτροπής περί ύπαρξης μίας ενιαίας παράβασης στην προκειμένη περίπτωση.

124 Υπό τις συνθήκες αυτές, το ένατο επιχείρημα των προσφευγουσών είναι απορριπτέο ως αβάσιμο.

125 Επομένως, από την ανάλυση που πραγματοποιήθηκε με τις ανωτέρω σκέψεις 87 έως 124 προκύπτει ότι η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο καταλήγοντας, υπό το πρίσμα των σχετικών πραγματικών στοιχείων ως σύνολο, στο συμπέρασμα ότι οι επίμαχες αθέμιτες πρακτικές αποτελούσαν τμήμα μίας ενιαίας παράβασης.

126 Εν κατακλείδι, ο μοναδικός λόγος τον οποίο προέβαλαν οι προσφεύγουσες και, συνεπώς, η προσφυγή τους στο σύνολό της πρέπει να απορριφθούν ως αβάσιμα.

**Επί των δικαστικών εξόδων**

127 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Γενικού Δικαστηρίου, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι οι προσφεύγουσες ηττήθηκαν, πρέπει να καταδικαστούν στα δικαστικά έξοδα, σύμφωνα με τα αιτήματα της Επιτροπής.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα)

αποφασίζει:

**1) Απορρίπτει την προσφυγή.**

**2) Καταδικάζει τις Masco Corp., Hansgrohe AG, Hansgrohe Deutschland Vertriebs GmbH, Hansgrohe Handelsgesellschaft mbH, Hansgrohe SA/NV, Hansgrohe BV, Hansgrohe SARL, Hansgrohe SRL, Hüppe GmbH, Hüppe Ges.mbH, Hüppe Belgium SA και Hüppe BV στα δικαστικά τους έξοδα, καθώς και σε εκείνα στα οποία υποβλήθηκε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.**

Pelikánová Jürimäe Van der Woude

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 16 Σεπτεμβρίου 2013.

(υπογραφές)

Περιεχόμενα

Ιστορικό της διαφοράς ..... 2

Διαδικασία και αιτήματα των διαδίκων ..... 3

Σκεπτικό ..... 4

Επί της πρώτης αιτίασης, σχετικά με σφάλματα κατά τον καθορισμό των προϋποθέσεων που ελήφθησαν υπόψη προκειμένου να διαπιστωθεί ότι υπήρχε μία ενιαία παράβαση και ότι οι οικείες επιχειρήσεις μετείχαν σε αυτήν ..... 4

Επί της δεύτερης αιτίασης, σχετικά με σφάλματα στο πλαίσιο της εκτίμησηςτων πραγματικών στοιχείων βάσει των οποίων χαρακτηρίστηκε ενιαίαη παράβαση και διαπιστώθηκε ότι οι προσφεύγουσες μετείχαν σε αυτήν ..... 7

Επί των επιχειρημάτων των προσφευγουσών σχετικά με πραγματικά στοιχεία τα οποία η Επιτροπή παρέλειψε να λάβει υπόψη με την προσβαλλόμενη απόφαση ..... 13

Επί των επιχειρημάτων των προσφευγουσών σχετικά με πραγματικά στοιχεία τα οποία η Επιτροπή δεν έλαβε ορθώς υπόψη στην προσβαλλόμενη απόφαση ..... 16

Επί των δικαστικών εξόδων ..... 21